

**OLASIO
SOCIALISTIČNE
ZVEZE
DELOVNEGA
LJUDSTVA
SLOVENIJE**

DELO

»DELO« IZHAJA OD 1. MAJA 1959 PO ZDRUŽITVI »LJUDSKE PRAVICE«, KI JO JE 5. OKTOBRA 1934 USTANOVILO KOMUNISTIČNA PARTIJA V SLOVENIJI, IN »SLOVENSKEGA POROČEVALCA«, KIGA JE LETA 1941 USTANOVILO OSVOBODILNA FRONTO SLOVENSKEGA NARODA

Glavni urednik Janez Vipotnik Odgovorni urednik Ivan Šinkovec

LJUBLJANA, ponedeljek, 15. maja 1961 – Leto III., štev. 131

DUŠAN ŠVARA

Obletnica zmage

Na današnji dan so leta 1945 utihnile zadnje streljane in to-povi, ki so imeli po vsej naši domovini štiri leta glavno besedo. Na današnji dan se je pred šestnajstimi leti uspešno končala trudapolna, toda veličastna epopeja borbenih partizanskih enot. »Nadžlovček« je odrgel orožje in dvignil roke. Streljane krvava, toda nad vse pomembna borba je bila končana.

V zgodovini naših narodov to ni bil edini boj. Sleherni narod naše socialistične domovine je imel svojo zgodovino, ki je bila prežeta z neprestanimi boji in upori proti raznim zavojalcem od blizu in daleč. Vsem našim narodom pa je bilo skupno to, da so se v zgodovini vedno borili za svojo politično, kulturno, narodnostno, posebej pa še za ekonomsko svobodo. V naši zgodovini se ni nikoli primerilo, da bi dvignili orožje proti kateremu koli narodu zaradi našega pohlepa po tuji zemlji.

Ponosni smo na to dejstvo, in zato slehernemu lahko pogledamo v oči. Ravno zaradi tega je naša država v svetu med svobodoljubnimi narodi spoštovana in naša zunanja politika visoko cenjena. Prav zato naši narodi tudi lahko razumejo težnje zaslužnih ljudstev, njihovo borbo za osvoboditev izpod kolonialnega suženstva.

Ce danes v grobih obrisih analiziramo našo bližnjo preteklost, moramo priti do prepričljivega zaključka, da je bila oborožena vstaja in pot, katero smo izbrali, edina možna in pravilna. Samo na ta način smo se lahko izognili grozljivim posledicam iztrebljanja naših narodov.

Komunistična partija Jugoslavije, ki je že pred vojno angažirala vse svoje sile v boju proti izdajalski beograjski klikki in je neprestano opozarjala ljudstvo na nevarnost, je bila edina avtoritativna sila, ki se je lahko postavila na čelo osvobodilnega boja. Samo KPJ je imela organizacijske in moralne kvalifikacije, da se postavi na čelo naših narodov in jih povelje v tem težkem času na pot oboroženega boja do končne zmage.

Ta borba pa ni imela samo narodnosvobodilni značaj, ker bi se široke ljudske množice gotovo ne hotele boriti za povratek stare Jugoslavije. Globoko v svojem bistvu je nosila obeležje socialne osvoboditve in razrednega boja.

Pri vsem tem zato nikakor ni bilo naključje, da so se poleg okupatorja in tesno ob njem pojavili domači izdajalci, ki so pod rodstvom Pavelca, Mihajlovića, Rupnika in tem enakih opravičljivi svoje hlapčevsko poslanstvo nasilja ter si z vsemi silami prizadevali, da bi onemogočili ljudstvu uveljavljanje njegovih pravic in njegove volje.

Ceprav je okupator kmalu po svojem prihodu začel z množičnim terorjem, o čemer zgornjo prica 9000 ustreljenih v Kragujevcu, 5000 v Kraljevu, na desetine tisočev umrlih in sežganih v taboriščih Nemčije in Italije, 260.000 izseljenih Slovencev, množično deportiranja in streljanja v domovini, vse to ni moglo zaustaviti pohlepnosti starih oblastnikov, da še naprej skupaj z okupatorjem terorizirajo svoj narod in mu onemogočajo, da bi se še uspešneje postavil po robu tlačanju in terorju. Osnovno jim je bilo, da obdrže svojo protiljudsko oblast, čeprav za ceno iztrebljanja tisočev.

Zmaga, katere šestnajsto obletnico danes slavimo, ni izvojevana niti sama po sebi, niti nam ni poklonjena. — 1.700.000 naših žrtv, ki so vgrajene v temelje naše socialistične domovine, so zadosten dokaz o strahotah, trpljenju in nadčloveških naporih, ki so jih naši narodi doživeli v tej borbi.

Naši narodi in naša mlada pokolenja ne bodo nikoli pozabili žrtv Sutjeske, kjer so naše obkoljene enote s 5000 ranjenci in težkimi bolniki z nadčloveškimi napori prebivale sovražne obročje, da bi rešile svoje tovariše. Vse te boje IV. in V. ofenzive so neprestano spremljali bolezen, izčrpanost, lakota in smrt. To je zahtevalo izredno visoko politično zavest in moralno, neskončno psihično vzdržljivost in trdno vero v zmago.

Tudi pri nas v Sloveniji smo se borili v svojih borbah niz

podobnih primerov, ki so zahtevali od slehernega partizana celega človeka in borce. To so Roška ofenziva, borbe Stajerske grupe, pohod XIV. divizije na Stajersko, novembra 1944. Ta armada golorokih borcev na začetku, je kmalu prerastla v oboroženo silo, ki je ob zmagi štela 800.000 sodobno opremljenih mož. To nam je omogočilo, da smo že v prvi polovici 1944. leta začeli dokončno osvoboditi področja naše zaslužne domovine in 20. oktobra osvobodili Beograd.

NOV Slovenije je kot sestavni del Jugoslovanske armade imela v zaključnih operacijah v sestavi IV. armade zelo pomembno vlogo. IX. korpus je v borbah za Trst skupaj z ostalimi enotami IV. armade popolnoma izenačil sovražne enote tržaške obrambe in zmagoslavno vkorakal v to mesto ter ga osvobodil. Enote VII. korpusa pa so bile dne 9. maja prisilno pozdravljene v junjski Ljubljani.

Pomena naše borbe v okviru protihitlerjevske koalicije pri zlozu fašizma ne more nihče podcenjevati. V štiriletnem boju smo uničili 447.000 sovražnih vojakov in jih 559.000 ujeli. Naša armada je zaplenila in uničila 4630 sovražnih topov, več kot 45.000 lahkih in težkih strojníc, okoli 600.000 pušk, čez 20.000 motornih vozil, 7000 minometalcev, 311 letal, 930 tankov in ogromne količine ostalega vojaškega materiala.

Samo z bojem in z nepopustljivostjo smo si priborili neodvisnost, postavili temelje novi socialistični družbeni ureditvi in končali fizični del revolucije. Topovi so sicer utihnili, ni pa še končana borba za uresničenje našega cilja — izgraditve socializma. Borbeno partizansko pesem je zamenjala pesem delovnih brigad na gradbiščih po vsej domovini.

V štiriletnih bojih za uničenje fašizma smo si pridobili moralne kvalifikacije in pravico, ki nam v povojnem času usmerja našo pravilno pot v miroljubni politiki in iskreni borbi za mir v svetu. Humani odnosi, simpatije in veliko prijateljstvo naših narodov do zaslužnih ljudstev v svetu izhajajo iz naših lastnih izkušenj, ki si jih je naše ljudstvo pridobilo v svojem trpljenju in izbojevanje težko pridobljene svobode.

Prav zaradi tega lahko danes s ponosom slavimo Dan zmage, ker se upravičeno zavedamo, da smo dali vse, kar je bilo v danih pogojih mogoče, za uničenje fašizma in da nam je prvič v zgodovini uspelo združiti narode Jugoslavije v svobodni in enakopravni državi.

Ob šesti obletnici Državne pogodbe

Dunaj, 14. maja. (Tanjug). — Ob šesti obletnici podpisa avstrijske državne pogodbe piše glasilo Zveze slovenskih organizacij na Koroskem »Slovenski vestnik«, da Avstrija doslej še ni izpolnila obvez, ki jih je glede zaštite nacionalnih manjšin prejela pred šestimi leti. Kljub jasnim določilom 7. člena državne pogodbe koroski Slovenci še niso enakopravni. Položaj slovenskega šolstva je slab. Uredba o slovenščini kot drugem uradnem jeziku na sodiščih in drugih ustanovah še ni izvedena in tudi dvojezičnih napisov v krajih, kjer živi slovensko prebivalstvo, še niso postavili.

List citira poročilo pravne komisije Evropskega sveta, v katerem je rečeno, da avstrijske oblasti še niso izdale zakonskih ukrepov v korist slovenske in hrvatske manjšine na Koroskem, Stajerskem in Gradiškanskem, ki so predvideni v državni pogodbi.

40-letnica KP ČSSR

Praga, 14. maja. (Tanjug). — Včeraj je bilo svečano zasedanje CK KP ČSSR ob praznovanju 40-letnice ustanovitve češkoslovaške KP. — Referat je imel prvi sekretar Antonín Novotný.

LAOS

Danes začetek konference?

Laos bi naj zastopale tri delegacije kot opazovalke — Sestanki med zunanjimi ministri — Deklaracija o smernicah nevtralne vlade Suvana Fume — »Prepoved vseh oporišč, nobenega vezanja na vojaške bloke«

ZENEVA, 14. maja. (Tanjug). Po tridnevni razgovorih in sestankih šefov delegacij na ženevski konferenci o Laosu pričakujejo, da bodo danes zvečer objavili poročilo, da se bo konferenca začela v ponedeljek zjutraj. Glede laoskega predstavnika je bil namreč dosežen sporazum.

Dočasne odločitve konference je prišlo zaradi nespornih gledišč o tem, kdo naj na konferenci predstavlja Laos. Po nekaterih informacijah je francoski zunanji minister Couve de Murville predlagal kompromisno rešitev, da bi naj namreč prišle na konferenco tri laoske delegacije, in sicer kot opazovalke. Predstavniki gibanja Patet Lao bi naj povabila na konferenco LR Kitajska, predstavniki Bun Umve vlade Francija ali Velika Britanija, predstavniki vlade Suvana Fume pa Sovjetska zveza. Enotna laoska delegacija bi lahko enakopravno sodelovala v razgovorih šele, ko bi formalno enotno vladno. Šele potem bi lahko razpravljali tudi o osnovnem problemu Laos, namreč o problemu nevtralnosti.

Sovjetskega zunanjega ministra Gromika je seznanil o tem načrtu britanski zunanji minister Home med njunim včerajšnjim sestankom. Ne ve se še, ali je bil načrt sprejet v tej obliki ali pa so ga v podrobnostih spremenili. Tudi danes se je Home sestal z Gromikom, takoj nato pa z Ruskom in Couve de Murvillom.

Tri laoske delegacije so se na včerajšnjem sestanku, ki

KOMEMORACIJA V MAUTHAUSENU

DUNAJ, 14. maja. (Tanjug). Predstavniki organizacij borcev odpora in združenj bivših političnih zapornikov iz petnajstih držav so se danes poklonili žrtvam koncentracijskega taborišča v Mauthausenu.

Komemorativni svečanosti je prisostvovala tudi delegacija Zveze borcev Jugoslavije, ki je

položila vence na spomenik več kot 12.000 Jugoslovancev, ki so izgubili življenje v Mauthausenu, na centralni spomenik žrtv tega koncentracijskega taborišča ter na spomenike drugih narodov, ki so jih postavili pred vzhodom v zlo glasno taborišče smrti.

Od skupno 350.000 ljudi, ki so bili od leta 1938 do 1945 v Mauthausenu, jih je bilo ubitih okrog 120.000. Od 13.000 interniranih Jugoslovancev je doživelo osvoboditev taborišča samo 800.

Novi Sad, 14. maja. (Tanjug). Italijanski minister za promet, Giuseppe Spataro, je danes v spremstvu italijanskega veleposlanika v Beogradu Alberta Beria in svojih sodelavcev obiskal Novi Sad. V spremstvu visokega gosta so bili pomočnik sekretarja ZIS za promet in zveze Ljubisa Veselinović in sekretar Izvršnega sveta Srbije za promet in zveze Radivoj Jovanović.

Minister Spataro je obiskal direktorjo prekopov Donava-Tisa-Donava, kjer so ga seznanili z gradnjo največjega objekta v jugoslovanskem gospodarstvu. Ogledal si je tudi gradbišče na kanalu, nato pa je odpoval v Bačko palanko, kjer je bilo kosilo. Pozneje je obiskal gradbišče velikega mostu čez Donavo pri Novem Sadu in staro petrovaradinsko trdnjavo.

Minister Spataro je obiskal direktorjo prekopov Donava-Tisa-Donava, kjer so ga seznanili z gradnjo največjega objekta v jugoslovanskem gospodarstvu. Ogledal si je tudi gradbišče na kanalu, nato pa je odpoval v Bačko palanko, kjer je bilo kosilo. Pozneje je obiskal gradbišče velikega mostu čez Donavo pri Novem Sadu in staro petrovaradinsko trdnjavo.

Po pariških ulicah so ponoči vozile okrepljene policijske patrulje in policisti na motornih kolesih. V nekaterih mestnih predelih so policijski uradniki ugotavljali identiteto meščinov.

V Alžiru je danes eksplodirala granata, pri čemer je bilo ranjenih devet francoskih vojakov. Plastične bombe so eksplodirale v ordinacijah dveh zdravnikov, ki sta znana po svojih liberalnih pogledih. V ulici Michelet je sinoči prišlo že do drugega atentata. V Constantinu so položili bombo pod avtomobil enega izmed voditeljev »alžirskih demokratov«.

Varnostni ukrepi so posebno v Alžiriji zelo obsejni. Mnogi

KONFERENCA V MONROVII

MONROVIA, 14. maja. (AFP). Na konferenci afriških držav v Monrovi so sprejeli resolucije o Alžiriji, Kongu, Angoli in drugih problemih afriškega kontinenta.

Udeleženci konference izražajo zadovoljstvo zaradi odločitve francoske inčasne alžirske vlade, da 20. maja začne razgovore v Evlianu. Izjavljajo, da naj nobena afriška država ne prizna secesionističnih režimov v Kongu. Konferenca je pozdravila tudi boj angolskega ljudstva, obsodila rasno segregacijo v Južnoafriški uniji in priporočila politične in ekonomske sankcije proti južnoafriški vladi.

Na konferenci v Monrovi so sodelovali predstavniki Librije, Nigerije, Somalije, Sierra Leone, Tunizije, Toga, Etiopije.

Dunaj, 14. maja. (Tanjug). — Član Zveznega izvršnega sveta Danilo Kekić bo jutri odpoval v Avstrijo, kjer se bo udeležil slovesne otvoritve razstave »Petnajst let avstrijske podržavljene industrije«.

Poleg tega bo Danilo Kekić med bivanjem v Avstriji obiskal še nekatera avstrijska podražavljena industrijska podjetja. V Avstrijo odhaja na povabilo podpredsednika avstrijske vlade Pittnermanza.

Ljubljana, 14. maja. Včeraj je bil v Rozmanovem gaju v Tacnu slovesen zaključek športnih iger uslužbencev DSNZ iz vse Slovenije. Med številnimi gosti je bil na tej slovesnosti tudi predsednik Ljudske skupščine LRS Miha Marinko. Na njegovi desni je državni sekretar za notranje zadeve LRS Vladimir Kadman.

Avdo Humc v Maroku

Rabat, 14. maja. (Tanjug). Sinoči je pripotoval v Rabat član Zveznega izvršnega sveta Avdo Humo na uradni obisk. Povabil ga je maroški minister za nacionalno ekonomijo in finance. Avdo Humo je danes obiskal mednarodni velesejem v Casablanci in se udeležil sprejema, ki ga je zanj priredil veleposlanik Mustafa Vilović.

Kveder pri Nehruju

New Delhi, 14. maja. (Tanjug). Indijski premier Nehru je včeraj popoldne sprejel jugoslovanskega veleposlanika v Indiji Dušana Kvedra. Razgovarjal se je z njim o sestanku neangaziranih držav.

Podpredsednik Zveznega izvršnega sveta Aleksandar Ranković je v soboto sprejel generalnega direktorja mednarodne agencije za atomsko energijo Sterlinga Cola

Serija bombnih atentatov

Dva mrtva, večje število ranjenih — Posebni varnostni ukrepi

PARIZ, 14. maja. (AFP). Zaradi serije bombnih atentatov v zadnjih 24. urah so francoske oblasti podvzele v Parizu in Alžiru posebne varnostne ukrepe.

V Parizu so včeraj in danes eksplodirale štiri plastične bombe. Pri tem je bilo ranjenih šest oseb. Nastala je precejšnja materialna škoda.

Sinoči je neka tedaj še neznan oseba, ki pa so jo kasneje aretirali, vrgla bombo v pariško kavarno, ki jo navadno obiskujejo Alžirci. Dva Alžirci sta pri tem izgubila življenje.

Tudi v severnofrancoskem mestu Dancer je sinoči na stopnišču občinskega urada eksplodirala plastična bomba. Žrtv ni bilo, vendar pa je materialna škoda zelo velika.

Po pariških ulicah so ponoči vozile okrepljene policijske patrulje in policisti na motornih kolesih. V nekaterih mestnih predelih so policijski uradniki ugotavljali identiteto meščinov.

Varnostni ukrepi so posebno v Alžiriji zelo obsejni. Mnogi

Britanski admiral odpoval

Beograd, 14. maja. (Tanjug). Danes je odpoval iz Jugoslavije komandant britanskega sredozemskega ladjstva admiral sir Aleksander Bengley. Na zemunskem letališču se je poslovil od gosta komandant jugoslovanske vojne mornarice admiral Mate Jerković.

Djuro Pucar v Banja Luki

Banja Luka, 14. maja. (Tanjug). Predsednik Ljudske skupščine Bosne in Hercegovine Djuro Pucar je danes obiskal Banjo Luko, kjer si je ogledal gradnjo spomenika padlim borcem bosenske krajine. Veličastni spomenik na Sehetulcih, delo kiparja Antuna Avgustinića, bo slovesno odkrit 27. julija, v okviru glavne proslave 20-letnice vstaje v Bosni in Hercegovini, ki bo prav v Banja Luki.

V spomin na kata strofo »Ljubljana«

Reka, 14. maja. (Tanjug). — Pomorščaki Jadranske linije plovbe na Reki so se danes oddolžili spominu na katastrofo potniške ladje »Ljubljana«, s položitvijo venca v Bakarskem zalivu, kjer je pred šestnajstimi leti izgubilo življenje več članov posadke in potnikov. Bilo je to zgodaj zjutraj 14. maja 1945. leta. Takoj ko je iz bakarskega zaliva izplovila potniška ladja »Ljubljana«, je naletela na magnetno mino in se v treh minutah potopila, tako da je bilo reševanje ljudi močno oteženo. Nikoli niso natanko dognali števila žrtv.

VREME

Stanje 14. maja: Medtem ko se na severni strani Alp začnejo slabotne frontalne motnje, je zabel v višinah od zahoda pritekali nad naše krale toplej zrak.

Napoved za ponedeljek: Pretežno suho vreme s spremenljivo oblačnostjo. Temperature ponoči med 4 in 8, v Primorju 12, čez dan okoli 20 stopinj Celzija.

Načelnik PTT eksploatacije
Jože Dobnik

20 let naše ljudske revolucije

JOŽE ŠTOK -
KOROTAN

Zmagoslavni pohod

Prvomajsko navdušenje se še ni poleгло, ko je IV. armada z enotami IX. korpusa osvobodila Trst, Gorico, Tržič in večidel Slovenskega Primorja in Julijske Krajine ter po Karnalski dolini prodirala v smeri Beljaka. VII. korpus je z nezadržano silo rušil sovražne utrdbe na Dolenjskem in Notranjskem ter prodiral proti Ljubljani. Od Zagreba pa je hitela III. jugoslovanska armada ter uničevala in razoroževala divizije Balkanske Heeresgruppe, ki so se umikale z Balkana proti Avstriji.

Spodnja Stajerska je bila takrat polna Nemcev, brancev svoje utrdbe in vse komunikacije predvsem zato, da bi se lahko Balkanska Heeresgruppe prebila čez Stajersko na Koroško in se predala zavezniki silam.

Zato je glavni štab JA za Slovenijo ukazal XIV. udarni diviziji, da z glavnino vpadne sovražnik v hrbet, osvobodijo del Koroške ter umikajočim se nemškimi silam prepreka umik na Koroško. Vodstvo divizije, ki je imelo štab v St. Janžu nad Velenjem, se je hitro odločilo: komandant Ivan Kovačič-Efenko in načelnik štaba Mičo Došenovič se bosta s Tomšičev, Serčerjevo in Bračičevo brigado prebila na Koroško, komisar Ivan Dolničar-Janošek pa bo v Zasavju s Slandrovom in Zidansko brigado napadel postojanke in razoroževal nemške čete.

Za preboj na Koroško se je vodstvo XIV. divizije sporazumno s komandantom IV. operativne cone Petrom Stanetom-Skalom, ki je z delom svojega štaba tudi potoval na Koroško, odločilo, da očisti črto Črna-Guštanj-Dravograd, nato pa začne prodirati v treh

KOSTA NAGY

Titu sem poslal zadnje poročilo

V skladu z osnovnim ciljem zaključnih operacij je III. armada dobila od vrhovnega poveljnika tovariša Tita nalogo, da — ne glede na zaledje in bočne strani — stre sovražni odpor v smeri proti Mariboru in kolikor le more hitro doseže jugoslovansko — avstrijsko mejo.

Ta naloga ni bila lahka, ker se je sovražnik tudi na tem področju dvignil. No, vzhletemu je 10. maja Enaipetdeseta divizija vkorakala v Maribor, za njo pa se šestnajsta in šestindeseta. V Mariboru so enote III. armade zaplenile velike količine sovražne motorizacije in tako so mogle veliko hitreje napredovati ob Dravi proti Celovcu. Hkrati so enote IV. armade po osvoboditvi Trsta naglo prodirale proti severu, prav tako proti Celovcu. Jeklene klešče so zmerom bolj stiskale obroč okrog ogromnega kotla, ki se je v njem znašlo na deset in deset tisoč nemških fašističnih vojakov, ustašev, četnikov, belogardistov in drugih izdajalcev.

Dvanajstega, zlasti pa trinajstega in štirinajstega maja, torej že nekaj dni po uradni kapitulaciji hitlerjevske Nemčije, smo se še krepko borili s temi sovražnimi formacijami. V teh bojih smo imeli vsak dan precejšnje izgube, mrtve in ranjene, kar prica o hudih bitkah pa tudi o visoki borbeni moralni naenoti, o odločnosti naših borcev, o sovražniku ne dovolji umika i države brez kazni.

Sovražniku smo dali ultimatum: brezpogojna kapitulacija do 13. maja ali uničenje. Sovražnik pa je nadaljeval z ogorčenim odporom. Vendar se je slovenskim enotam posrečilo ujeti samega poveljnika skupine nemških armad v Jugoslaviji, generala von Lehra. Ko so ga privedli v štab, se je držal zelo naduto. Zahteval je, naj ga izročimo zaveznikišemu poveljstvu v Avstriji, ki je bil z njim že vzpostavil zvezo in se pogajal o predaji, pa se je zaradi tega imel za ujetnika tega poveljstva.

Enote III. armade in slovenske enote so v tistih nekaj dneh ujele štirinajst nemških in ustaških generalov. Razen von Lehra so bili med njimi tudi korpusni general von Ludwiger, ki je vodil sedmo sovražno ofenzivo ter ustaška generala Gustović in Stancner zločince, ki sta vodila zloglasne mučnilnice v taboriščih Jasenovcu, Gradški in drugod.

Pri ustajenem generalu Gustoviću smo našli enega izmed najhujših ukazov zločince Pave. To je bilo z roko, očitno

smereh proti Velikovu, Celovcu in Beljaku.

3. maja 1945 je Serčerjeva brigada iz smeri Otiškega vrha napadla Dravograd. Nenaden udar je sovražnika presenetil, da se prvi hip sploh ni zanašal. To zmedo so borci izkoristili in zavzeli vse utrdbe na desnem bregu Drave. Vendar se ni dalo izsiliti prehoda čez Dravo, ker so Nemci z levega brega branili most s težkim orožjem.

V štabu divizije so uvideli, da bi se boj za zavzetje Dravograda preveč zavlekel, zato so se odločili, da nadaljujejo pohod čez hribe proti Železni Kapli. Spotoma naj bi dve brigadi uničili nemški postojanki v Črni in Žerjavu ter se krepke oborožili. Tomšičeva je 4. maja napadla Črno, Žerjav pa blokirala. Naslednji dan je prispela še Bračičeva brigada, takoj napadla utrdbe v Žerjavu in ga 6. maja zjutraj zavzela.

Ko je bila tudi postojanka v Črni malone pred padcem, je štab IV. operativne cone ukazal poveljstvu XIV. udarne divizije, naj se najhitreje prebije v notranjost Koroške.

7. maja sta Tomšičeva in Bračičeva odšli na zadnji bojni pohod pred svobodo, za njima pa tudi Serčerjeva. Spotoma so se predhodnice in poboljšane borile z Nemci, ki so zaman poskušali preprečiti preboj brigad čez staro jugoslovansko-avstrijsko mejo na Koroško.

Naslednjega dne je Tomšičeva prispela na položaje okoli Železne Kaple in po kratkem počitku nadaljevala pohod proti Žitari vasi.

Ko so Tomšičevci hoteli nadaljevati pohod proti Celovcu, je prišlo pri Žitari vasi do hudih bojev s XIV. SS divizijo na

liniji Žitara ves—Sinja ves. Sovražnik se je z avtomatskim orožjem in minometi tako branil, da so bili večkratni napadi naših borcev odbiti. Zato se je brigada z ranjenci umaknila na nove položaje nad Žitaro vesjo.

Bračičeva pa je na poti z Javorja padla v nemško zasedo pri Črni. Toda borci so prisilili sovražnika k umiku in odhiti na položaj Keber. Po kratkem počitku je brigada nadaljevala pot v smeri Bukovina. Pri prehodu čez most v Rebercah pa je sovražnik močno udaril po njej. Vendar so jih Bračičevci pregnali v postojanko, po krajšem boju pa postojanko zažgali, blokirali bunkerje in čez most nadaljevali pot v Galicijo.

Pohod Serčerjeve brigade je bil neprimerno lažji. S položajem Javorja je odrinila na Sabodin, od tam pa je prispela 9. maja ob drugi uri zjutraj v Suho.

S tem, da se je glavna XIV. udarne divizije prebila v osrčje Slovenske Koroške, je bil prvi del njene naloge opravljen. Zdaj je bilo treba preprečiti Dravo in z naglim manevrom zavzeti Celovec, Velikovec in Beljak in druga manjša mesta, kjer so bile nemške posadke.

Toda tisto dopoldne, 9. maja 1945, se je na Dravi pri Galiciji približal štabu XIV. divizije nemški polkovnik in izjavil, da bodo nemške sile branile obrambno linijo na Dravi. Skala in Efenka pa sta mu odgovorila, da bodo vse brigade JA brez zadržka rušile nemške utrdbe in osvobajale Slovensko Koroško.

Divizijski komandant Efenka se je takoj opravičil v štabno radijsko postajo in ukazal svojim enotam:

zadnjih dneh NDH imenoval za generala.

Petnajstega maja 1945, sem poslal vrhovnemu poveljniku Jugoslovanske armade zadnje vojno poročilo. V njem je bilo zapisano, da je jugoslovansko ozemlje očistočeno sovražnikov in da so enote Jugoslovanske armade prestopile mejo.

To je bil eden izmed tistih trenutkov vojne, ki jih ni moč pozabiti, ki ostanejo v trajnem spominu. Organizirani sovražnikov odpor je bil na posledel zlomljen. Nad sto tisoč sovražnih vojakov je bilo ujetih.

Mi v III. armadi pa smo bili v tistih dneh posebno ponosni na pohvalo, katero smo dobili od vrhovnega poveljnika tovariša Tita.

V njej je bilo zapisano, da je armada v celoti opravila svojo nalogo.

»Bračičeva naj napreduje v Dravi do Borovelj, razorož sovražni diviziji, ki sta prihajali z Gorenjske, nato pa ubere pot proti Celovcu in Beljaku. Serčerjeva mora vkorakati v Velikovec, nato pa na svojem območju razoroževati sovražne čete. Tomšičeva je bila poslana čez Sinčo ves na jugozahodni del Koroške, da zapre linijo Prevalje—Guštanj—Dravograd in preseka umikanje Balkanske Heeresgruppi, ki je panično bežala pred III. armado, da bi se prebila na Koroško do an gloameriških čet. Iz Zasavja sta bili poklicani na Koroško tudi Slandrova in Zidanska brigada.»

Ko je Koroški odred 9. maja dopoldne vkorakal v Celovec, Serčerjeva pa v Velikovec, sta tudi štab divizije s svojo zasedo in del štaba cone odšla na pot. Kljub puškarnjenju nemških zased pri Galiciji sta se prebila čez most in z motornimi vozili prispela zvečer v Velikovec.

Brž ko je Serčerjeva vkorakala v Velikovec in razorožila nemške posadke, se je en bataljon odpejal v Celovec na pomoč Koroškemu odredu. Drugi bataljoni pa so razoroževali nemške čete, ki so se umikale iz Dravograda in tiste, ki so iz madžarskih ravnin bežale pred RA protih zahanu.

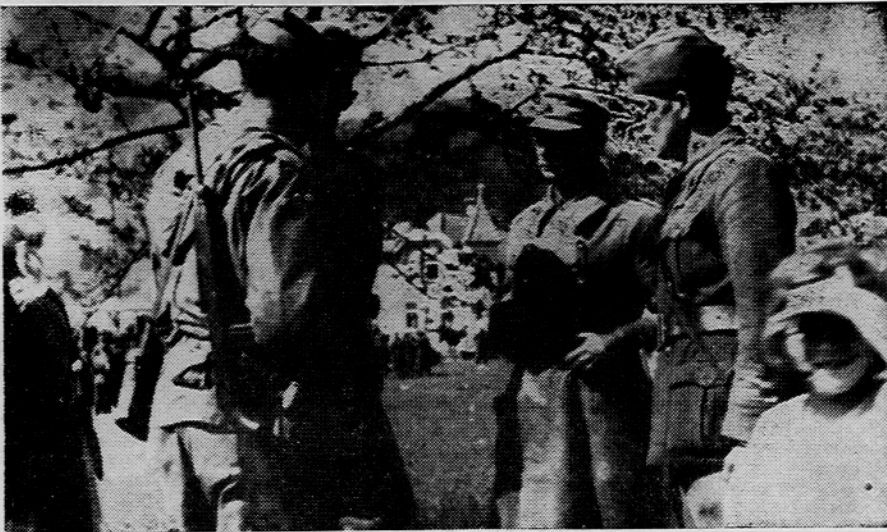
Eno svojih najhujših bojev pa je imela Bračičeva brigada 10. maja nad Boroveljami (SS nemško sovražno skupino (Gorenjsko, belogardisti in četniki), ki se je čez Ljubelj prebijala proti Celovcu. Ko so jo Bračičevci začeli zaustavljati, je prišlo do ostrih spopadov. Sovražniki se niso dali razorožiti, temveč so streljali na brigado.

Zato se je del brigade umaknil proti Galiciji, drugi del pa čez Dravo. Potem se je vnela huda bitka z drugim delom na mostu, ki je terjala obojestranske žrtve. Drugi dan pa so bile sovražne čete s pomočjo zaveznikov tankovskih enot zajete in razorožene.

Tomšičeva se je premaknila v Sinčo ves, kjer je skupaj z angleškimi četami razorožila poldruzi bataljon esesovcev, naslednji dan pa je zasedla linijo Prevalje—Guštanj—Dravograd in razoroževala Nemce, ki so trčili na njen položaj. Svojo nalogo je opravljala vsako uro teže, kajti sovražne kolone so se valile s Stajerske proti Koroški druga za drugo.

Umikajoče se nemške sile so hotele na vsak način izsiliti prehod čez Dravo v Dravogradu, zato se je tam vnela huda bitka. Toda 51. divizija III. jugoslovanske armade in samostojna Bolgarska divizija sta jih zavrnili. Zategadelj so se nepregledne kolone Nemcev in raznobarvnih pomagačev, ki so prodirale od Celja sem, pri Dravogradu usmerile proti Prevaljam. Borci Tomšičeve brigade so se z njimi stalno spopadali in jih razoroževali.

Razoroževanje je šlo sorazmerno hitro naprej, zlasti, ko je priskočila na pomoč 51. divizija, ki je odpravljala ujetnike naprej do Velikovec in od tam naokoli čez Dravograd proti Mariboru in naprej v ujetniška taborišča.

Razgovori o kapitulaciji; nemške vojske. Topolšica, 14. maja 1945: odposlanec nemškega generala von Lehra (drugi na levi), njegov adjutant (drugi desno), zastopnik ameriške vojne misije pri štabu IV. operativne cone (prvi na levi) in Pero Brajevič, načelnik štaba IV. operativne cone (prvi na desni)

merno hitro naprej, zlasti, ko je priskočila na pomoč 51. divizija, ki je odpravljala ujetnike naprej do Velikovec in od tam naokoli čez Dravograd proti Mariboru in naprej v ujetniška taborišča.

Ze 9. maja sta se Slandrova in Zidanska brigadi prebili v Zgorajšo Savinjsko dolino in tam razoroževali dele 91. nemškega korpusa. Na cesti pred Ljubljano je patrolja Slandrovcev zajela tudi nemškega majorja s pismom poveljnika Balkanske Heeresgruppe generalobrista von Lehra, ki se je želel razgovorjati s predstavnikom Titove vojske zaradi premika svojih čet na Koroško.

Divizijski general Janošek je določil kraj sestanka — Letuš Nemški general je predlog sprejel in z delom svoje generalitete prišel v Letuš. Poudaril je, da se umika s 300.000 vojakov in da je pripravljen izročiti našim četam nekoliko orožja pod pogojem, da mu je omogočen umik na Koroško. Janošek na to ni pristal. Ker se nista mogla sporazumeti, je končno von Lehr ustavil umikanje svojih divizij in se z Janoškom odpeljal v Topolšico, kjer so v poveljstvu IV. operativne cone podpisali sporazum o kapitulaciji vse Balkanske Heeresgruppe in o predaji vsega orožja našim četam.

Medtem sta Slandrova in Zidanska brigadi zaplenili več kamionov in se z njimi odpeljali proti Koroški. Toda Saleško-Mislinska dolina je bila tako zasedena z umikajočimi se nemškimi četami, da sta morali brigadi ubrati smer proti Celju in Mariboru, spotoma pa še razoroževati sovražnike in sta prispeli na Koroško, na položaje ob Dravi, še 14. maja dopoldne.

Vojaški položaj na Koroškem se je menjaval vsako minuto. Pritisk umikajočih se sil se je še stopnjeval. Posamezne skupine Nemcev, ustašev in četnikov so se skušale prebiti na Koroško. Najbolj nasilni so bili četniki in ustaši. Toda naše brigade so jih tolke in raz-

oroževala ter pošiljale v ujetniška taborišča.

V tem je 51. divizija III. armade popolnoma zaprla črto Dravograd—Velikovec, čez Karavanke pa so udarili deli IV. armade s tankovskim bataljonom na čelu. Kazalo je, da se bodo boji z umikajočo Balkansko Heeresgruppo končali. Toda močna kolona esesovcev, ki se je umikala iz Velenja čez Sv. Vid in Mežico, ni hotela izročiti orožja našim četam. Ko je kolona prispela na Poljane, na križišče cest Mežica—Prevalje—Pliberk, jo je Tomšičeva zaustavila. Na pogajanjih so esesovci pristali le na izročitev težkega orožja. Naši na to niso pristali in so opozorili Nemce, da jih bodo z orožjem zaustavili. Tedaj se je na Poljanah nagomilila malone vsa kolona SS policistov. Nemškimi oficirjem se je zdelo, da je prišel čas, ko lahko izsilijo preboj proti Pliberku. Tomšičevci so jih ponovno opozorili, naj odložijo orožje. In ker jih niso ubogali temveč začeli prodirati proti Pliberku, so z vsem ognjem vžgali po njih. Nemci, videč, da se ne morejo braniti, so natikali bele robe, brisače in druge cunjne na puške in jih dvigali v znak predaje.

Razoroževanje Nemcev je trajalo do večera, potem pa so jih borci 51. divizije odvedli v taborišča na Stajersko. Čeprav je generalobrist von Lehr podpisal kapitulacijo in predajo orožja našim enotam, so nerazorožene enote Balkanske Heeresgruppe še vedno prodirale proti Koroški. Zato so po ukazu štaba XIV. udarne divizije tri brigade — Slandrova, Zidanska in Bračičeva — 14. maja zasedle komunikacije na Dravi z namenom, da ne pustijo niti enega sovražnika čez reko.

V petek popoldne 14. maja je prodirala od Dravograda proti Poljanam najmočnejša kolona von Lehrove armade, ki so jo sestavljali hrvaški ustaši, domobranci in črnogorski četniki in ni hotela položiti orožja.

Glavna sovražna kolona se je pomikala po cesti, pobočnice pa po obcestnih hribih. Ob desetih dopoldne sta Tomšičeva in VII. brigada 51. divizije užgali na to kolono. Vnela se je srdita borba, kajti sovražniki so zasedli položaje in z vsem orožjem pritisnili na položaje obeh brigad. Stanje na bojišču se je naglo menjalo. Brigadi nista uspeli vzdržati premočnega navala. Vendar pa naše enote niso odstopile, temveč so podirale sovražnike, ki so se na vsak način hoteli prebiti proti Pliberku. Naposled je sovražnik le odnehal, vendar pa ni hotel položiti orožja. Končno so ustaški generali pristali na pogajanja o vdaji, vendarle zaveznikom.

Komandant XIV. divizije je odšel v zaveznikiš štab v bližini Grabštajna in protestiral, da Angloamerikanci agitirajo, naj se enote Balkanske Heeresgruppe vdajo le njihovim četam. Zaveznikom je zagotovil, da brigade JA ne bodo pustile čez Dravo nobenega sovražnika.

Angleški general je zato odšel v Pliberk. Za svoje spremstvo je imel 12 tankov, 12 samohodnih topov in oklopniak, podpolkovnik Efenka pa se je peljal v avtomobilu. V Pliberku se je pridružil Efenki še podpolkovnik, komisar 51. divizije.

Brž ko sta podpolkovnika povedala ustaškimi generalom in četniškimi oficirjem, da sta na položaju dve diviziji, ki ne bosta dopustili, da bi se kdorkoli prebil čez Dravo, so sovražniki pobesili glave, kajti tudi angleški general jim je pojasnil, da drugega izhoda ni.

To je zalego. Prvi sovražni esalon je bil na zahtevo naših parlamentarcev zvržen brez orožja na cesti Pliberk—Lipica čez 15 minut. Potem so jih naši borci začeli razoroževati. Le to je trajalo vse popoldne in vsi noč, ko so bili razoroženi zadnji sovražniki.

V soboto, 15. maja 1945, je bila vsa Slovenija skupno s Slovensko Koroško osvobodjena.

Mežica—Holmec stoji spomenik v spomin na zadnje boje, ki so jih imeli tu v NOB enote Jugoslovanske armade. V mogotem kos pohorske granitja so z rdečimi črkami vklesane te besede: NA TEM DELU SLOVENSKE ZEMLJE SO 14. MAJA 1945 ENOTE SLOVENSKE XIV. DIVIZIJE BORISIA KIDRIČA V BRATSKI BOJNI ZVEZI S III. JUGOSLOVANSKO ARMADO ZMAGALE V POSLEDNJI VELIKI OSVOBODILNI BITKI DRUGE SVETOVNE VOJNE. UNICILE IN ZAJELE BALKANSKO SOVRAŽNO GLAVNINO NAD 150.000 IZDAJALCEV IN NEMŠKIH NACISTOV S POVELJNikom VON LEHROM VRED IN TAKO PRISILILE FAŠISTE DA SO POLOŽILI OROŽJE PRED TITVO LJUDSKO ARMADO

Večerni grom 9. avgusta 1941 v Ljubljani

Naslednjega dne, 9. avgusta, sta Brane in Rado prišla po mino, ki smo jo zavili v papir in napravili kar ličen, toda dokaj težak paket. Spremljal sem jih oborožen do bližnje tramvajске postaje na Masarykovih cestih. Ko je privozil prvi tramvaj v smeri mesta, smo paket postavili na prostor, kjer potniki vedno odlagajo svoje kovčke. Brane in Rado sta kupila karti do Tobačne tovarne.

Prevoz je potekal brezhibno, ljub navzočnosti italijanskih vojakov in oficirjev, ki so se ozili v tramvaju in seveda

JOŽE ŠIŠKA-LUKA

niso slutili, kaj vse leži pri njihovih nogah. Pri tobačni tovarni sta izstopila ter paket odnesla po Orazmovi ulici do podvoza, ki vodi na Cesto v Rožno dolino. Tam sta ga skrila med velike koprive in goste grmovje tik ob železniški progi v neposredni bližini predvidenega miniranja. Nace, Silvo in Rado so si že pred dnevi natanko ogledali teren in določili, kje bodo postavili mino. Po opravljeni nalogi sta Rado in Brane odhitela na sestanek v mesto, kjer sta s tovariši dokončno podrobno obdelala načrt izvedbe akcije in zavarovanja.

Mrazarstvo so potekale zadnje priprave. Čas je bežal. Vse je bilo treba do minute natančno določiti. Poljijska ura je bila takrat ob 21. Po obvestilih, ki smo jih dobili od naših železničarjev, je tovarni vlak

zapuščal ljubljanski kolodvor ob 20.40 uri. Torej je bilo treba mino montirati tik pred prihodom vlaka, ker bi jo sicer po ukazu generala Robotičja pomnoženo in okrepile patrulje lahko odkrile.

Tovariši so po popoldanskem sestanku odšli na svoje domove ali prebivališča in se preoblekli v stare, ponošene obleke. Kazno je bilo, da brez plačenja ne bo šlo, ker bi bili sicer preveč na očeh italijanskim patruljam. Tisti, ki so imeli doma skrito orožje, so ga zvečer vzeli s seboj, neoboroženim tovarišem pa je Brane iz svojega skladišča prinesel tri pištole in bombe. Vsak je odhajal na njemu določeno mesto. Nestl in Brane sta patruljirala v bližini podvoza na Cesti v Rožno dolino in od tovaroval Naceta, Silva in Rada, ki so odhajali na progo polagati mino. Po Orazmovi, z druge strani proge, se je »sprehajal« Mirko s »svojo« Zalko.

Kazalec na Silvovi ročni uri se je pomaknil na pol deveto, ko so se Silvo, Nace in Radič tik ob skriti mini sklonili v grmovje. Prihajala je italijanska patrulja. Koraki vojakov so zveneli preko železniških pragov, na katere so udarjali s svojimi podkovanimi vojaškimi čevlji. Nace, Silvo in Rado so se sklonili še niže v grmovje, krepko prišli za pištole in zadrževali diha. Patrulja se je ustavila ob beton-skem jašku, ki drži preko dvortirne proge in po katerem tečejo verige za dviganje zapornic. Betonski jašek je nekako 10 m oddaljen od kilo-

metrskega kamna 567,9, ki stoji ob progi na mostiču podvoza. Od podvoza do jaška smo že prejšnje dni našli 15 pragov. In prav v ta jašek bi morali položiti mino.

Dve minuti čez pol deveto. Čez osem minut bo odpeljal tovarni vlak iz ljubljanskega kolodvora!

Kaj še čakajo ti vražji Italijani? Silvo je poslušal njihove besede o prekrasnem večeru. Z rokami so dajali znamenja svoji južni patrulji. Se so čakali. Tri minute čez pol. Nace je stiskal zobe, najraje bi planil nadnje in napravil konec. Silvo in Rado sta se komaj zadrževala in sta kar drhtela od jeze in vznemirjenosti. Vsa trojka je bila priprljena na naskok, toda akcija...? Kaj bo res vse šlo po vodi? Sekunde so udarjale kot bič po prenapetih živcih...

Spet mahajo z rokami. Nena-doma prenehajo z mahanjem, narede na levo krug in se v gosjem redu prčno pomikati v smeri svojega prihoda. Sekunde beže, beže nezadržno... S Tantalovimi mukami naša trojka čaka, da se bo italijanska patrula primerno oddaljila, sicer pokopljejo akcijo in sebe. Končno so Italijani odšli. Še štir, minute do odhoda vlaka.

Vse temneje je postajalo. Zdalj je čes! Silvo je kakor ris skočil s »klamfo« k betonskemu jašku in v trenutku odmaknil gornjo ploščo. Z vso naglico sta razvila Nace in Rado paket in potisnila mino v breg. Se en dvig in mina je počivala v betonskem jašku. Vezava na progo je bila oprav-

ljena v nekaj sekundah. Nestl in Brane sta na cesti jasno slišala, kako je dvignjena plošča jaška ob pokrivanju udarila ob robove.

Silvo je pogledal na uro, še dve minuti do odhoda vlaka! V pičlih dveh minutah so položili in montirali peklenški stroj!

Naša trojka se je brž splazila s proge in dala ostalim tovarišem znak za odhod. Policijska ura se je zlovesče bližala z vso naglico. Tovariši so hiteli proti središču mesta.

Od Jakopičevega paviljona se je slišalo težko sopihanje lokomotive. Njene ognjene oči so parale večerno temo. Njena ogromna kolesa so požirala meter za metrom. Hitrost je naraščala nezadržno. Se sto metrov do mine, še petdeset, še deset, še sekunda in grom eksplozije je razparal ozračje nad Ljubljano. V mesto so se slišali zategli piski lokomotive in njeno hropenje.

Naslednjega dne smo izvedeli natančnejše podatke o uspehu akcije. Lokomotivci je razneslo levi cilindar, tračnice so bile uničene, prav tako signalne naprave in naprave za dviganje zapornic ter daleč okoli vse žice za zveze. V bližnjih vilah seveda ni bilo prizanešeno steklenim oknom. Franc Ravbar-Vitez pa ni bil zadovoljen. Tudi vsi ostali smo oričevali mnogo večji učinek. Silvo nam je strokovnjaksko razlagal, da je bila mina preslabotna glede na razdaljo med položajem mine in lokomotivo, da pa bi morali biti tudi stranski plošči močnejši.

Toda, to je bila prva mina za rušenje proge, ki smo jo v Ljubljani sami izdelali, vsaka sola pa nekaj stane in to je bila dobra sola za naprej. Takoj smo začeli izdelovati novo mino.

Ta diverzantska akcija je, kakor mnoge druge akcije 1941, silno dvignila zavest in borbeno moralno Ljubljancem.

Okupator je bil prisiljen noč in dan stražiti proge ter ob njih graditi bunkerje. To mu je odvzemalo mnogo žive vojaške sile.

Borbena grupa, udarna grupa ali diverzantska grupa — vse tri označbe so bile poleti 1941 v rabi v Ljubljani — ki je pripravila in izvedla zgoraj opisano akcijo, je doživela že zgodaj težke izgube. Padali so prvoborci. 25. oktobra 1941 je padel na akciji, ko je zasledoval italijanskega ovaduh, Ernest Belak — Nestl, študent montanistike, vsestranski športnik in nepozabni tovariš. Kmalu nato nam je smrt iztrgala drugega člana grupe Rada Verbiča — Radiča, študenta Srednje tehnične šole. Junakemu mladincu je odpovedalo srce. Kot tretjega smo izgubili Naceta Severja, študenta elektrotehnike, ki je v noči od 4. na 5. december 1941 s Silvom miniral, v kombinirani akciji s partizani, preserski most. Padel je kot partizan-smučar v posebnih smučarski partizanski enoti pri prebijanju nemškega obroča na Jamniku 11. marca 1942.

Gornje vrstice posvečam njihovu spominu ter vsem tistim prvim članom borbenih grup Narodne zaščite in VOVS v Ljubljani, ki so v rani dobili dali svoja življenja za osvoboditev. (Konec)

Najboljše vesti - iz Celja

KORISTNI SKLEPI

Maribor pred Ljubljano

Presenečenje v Kranju

Tek na 1.500 m na športnih igrah uslužbencev DSNZ

OB OBČINSKEM PRAZNIKU V KOPRU

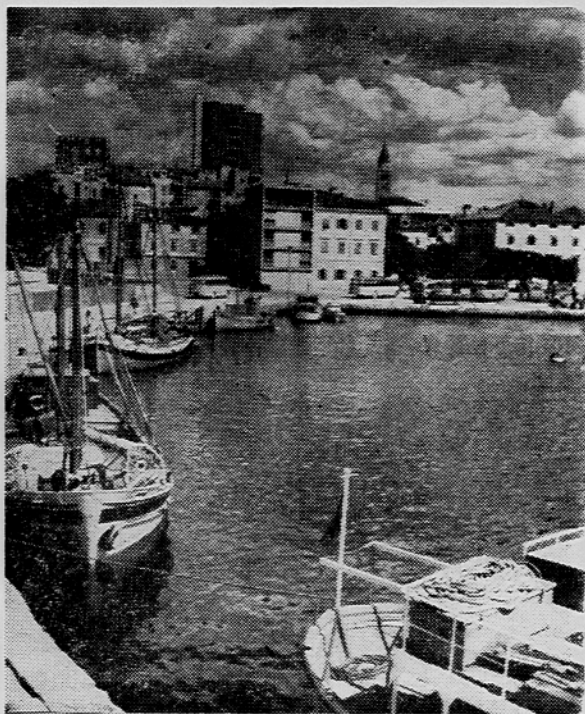
Pristanišče, Tomos in Iplas

trije pomembni objekti perspektivnega razvoja koprške občine

Koprski občani imajo svoj občinski praznik 15. maja; v spomin na volitve v rimski parlament 1921. leta, ko je naše ljudstvo teh krajev bilo prisiljeno, spopasti se, golih rok, s fašističnimi tolpami v obrambo demokratične volilne pravice. Tistega dne je ljudstvo odbilo napade skvadrstov in iskra odpora ni več ugasnila. Med narodnoosvobodilno borbo je zagorela in plamen vseljudske vstaje. V njej so si pod vodstvom KPJ tudi primorski Slovenci priborili narodnostno in socialno svobodo.

Niso samo delovni ljudje koprške občine v naši domovini na svoj občinski praznik tisti, ki lahko s ponosom gledajo na pot zadnjih let in na razvoj, ki si ga lahko obetajo v naslednjih 5 letih. Vendar je koprška komuna hitreje napredovala, saj gre za področje, ki mu je

milijona ton. Prav ta planirani razvoj terja, da se pospešijo priprave za železniško povezavo Kopra z zaledjem (na Kozini) in zato govori osnutek petletnega perspektivnega plana tudi o začetku gradnje te železniške proge proti koncu tega petletnega razdobja. Tomos bo 1965. leta proizvedel že 50.000 mopredov, 8000 motornih koles in nekaj tisoč

Koper: V starem pristanišču

Foto: V. Zavišić

dala narodnostna in socialna osvoboditev spodbude za neslučen razmah. Lani je dosegla bruto proizvodnja vrednost nad 20 milijard dinarjev, po petih letih (leta 1965) pa se bo samo v socialističnem sektorju ta vrednost približala znesku 50 milijard dinarjev.

Kot najvidnejše bodo na proizvodnem področju v tem razdobju izstopale tri dejavnosti: v pristanišču, Tomosu in Iplasu. Novo tovarno pristanišče bo s svojimi 750 m operativne obale (zdaj je je 270 m) in 122.000 m² skladišče usposobljeno za promet v obsegu pol

avtomobilov. Iplas, ki mu je namenjen razvoj v velik mešani kombinat, bo v tem času dosegel 10 milijard letne bruto proizvodnje.

Sibka stran osnutka tega plana je po vsem sodeč v zasedaj slabo izražen skrbni gospodarskih organizacij za boljše izkoriščanje tega, s čimer že razpolagajo, in v še ne dovolj razviti komunalni zavesti. O slednjem prita dejstvo, da so malone izjeme tiste gospodarske organizacije, ki so vzporedno z načrti za gradnjo novih zmogljivosti in za zaposlitev novih delavcev (4300) planirali tudi stanovanjsko izgradnjo v ustreznem obsegu. Se prevladuje mnenje, da so stanovanja zadeva komunke kot take. Ta kritična pripomba morda kvari praznično vzdušje, vendar ni mogoče mimo nje. Preprosto zato ne, ker bi vztrajanje na takih stališčih resno ogrozilo ves planirani gospodarski razvoj.

Seveda niso stanovanja edini element družbenega standarda. Tu so še trgovine, splošne komunalne službe, šolstvo, zdravstvo in socialno-varstvene ustanove. Za vse te velja, da bo njihov razvoj v določeni meri odvisen tudi od rasti komunalne zavesti. Če bo ta dosegla raven, na kateri so interesi proizvajalcev in potrošnikov istovetni, potem ne more biti bojazni, da bi šle stvari krivo. To bo treba doseči in hkrati s tem skladnost razvoja.

F. Mele

GORNJA RADGONA OBČINSKI PRAZNIK ODSLEJ 15. OKTOBRA

Predsednik občine je na skupni seji obeh zborov poročal o opravljenih zborih volivcev v marcu. Na njih so volivci posvetili največ pozornosti vprašanjem cest, šolstva, veterinarstva, zdravstvene službe, kmetijskega gospodarstva itd. Na predloge in vprašanja bodo odgovorili volivcem občinski ljudski odborniki na prihodnjih zborih.

Po novem predlogu bo imela občina namesto 38 le 19 krajevnih odborov. Odborniki so sklenili, da bodo občinski praznik praznovali odslej 15. oktobra, ker je ta dan najbolj pomemben dan s področja celotne občine v zvezi z dogodki pred 20 leti.

Foto Z. Deniša

ZNANOST IN TEHNIKA

OB MEDNARODNI KONFERENCI O NUKLEARNI ELEKTRONIKI V BEOGRADU

Nuklearna elektronika - osnova za izkoriščanje jedrske energije

Včeraj je začela v Beogradu delo mednarodna konferenca o nuklearni elektroniki, na kateri sodeluje čez 500 strokovnjakov z vsega sveta. Računajo, da bodo na konferenci prebrali čez 180 referatov in strokovnih poročil, kar uvršča to konferenco v vrsto največjih znanstvenih konferenc v svetu. Konferenca bo trajala do 20. maja.

Nuklearna elektronika, ki se ukvarja s problemi in gradnjo elektronskih instrumentov in naprav, potrebnih za raziskovanje in uporabo jedrske energije, je v naglem razvoju nuklearne znanosti in tehnike prerasla okvire splošne elektronike in postala njena nova, samostojna veja. Rezultati raziskovanj na posameznih področjih uporabe nuklearne elektronike so dosegli že takšno stopnjo, da se je vse bolj občutila potreba po mednarodni izmenjavi izkušenj in obvestil. Zato je Mednarodna agencija za atomsko energijo, katere članica je tudi Jugoslavija, sklenila, da v seznam svojih letošnjih znanstvenih posvetovanj vključi tudi Mednarodno konferenco o nuklearni elektroniki v Beogradu. Beograjska konferenca je hkrati priznanje rezultatov, ki so jih dosegli strokovnjaki na tem področju do danes. V dobrih desetih letih razvoja naše nuklearne znanosti in tehnike smo razvili domačo

nuklearno elektroniko do take stopnje, da danes lahko samostojno rešujemo tudi najbolj komplicirane probleme in naloge s tega področja.

ZARADI ŠIROKEGA RAZVOJA: SPECIALIZACIJA

Glavne teme, ki jih bodo obravnavali na konferenci o nuklearni elektroniki v Beogradu, obsegajo scintilacijske in Cerenkovske detektorje, plinske in tekočinske ionizacijske detektorje ter celo vrsto drugih detektorjev in elektronskih naprav, kot so tiste za klasično in hitro impulzno tehniko instrumente za nuklearne meritve in najnovejša razvojna dela s področja dozimetrijske tehnike.

Kako zelo širok razvoj je danes že dosegla nuklearna elektronika vidimo tudi iz tega, da na konferenci o nuklearni elektroniki v Beogradu zaradi obsežnosti zgoraj navedenih področij ne bodo obravnavali elektronike v zve-

zi s pogonom in delovanjem jedrskih reaktorjev. Sklenili so, da bo to tema posebne mednarodne konference.

Nuklearna elektronika ima v okviru nuklearne tehnike svoje specifično mesto. Pri vseh osnovnih raziskavah, kot tudi pri primerih praktične uporabe jedrske energije, temeljijo vse osnovne meritve na elektronskih merilnih pripomočkih. Lahko trdimo, da je ravno izredno hiter in uspešen razvoj nuklearne impulzne in ojačevalne tehnike, tehnike elektronskih in plinskih cevi, fotopomoževal in drugih detekcijskih cevi, omogočil stalne izboljšave in izpopolnitve klasičnih meritvenih metod ter tako omogočil napredek v osnovnih in aplikativnih raziskavah v nuklearni tehniki.

NAJSODOBNEJŠA TEHNIKA TUDI PRI NAS

Elektronski strokovnjaki naših nuklearnih inštitutov so opravili pionirsko delo in omogočili, da danes vrsto nuklearnih instrumentov izdeluje naša elektronska industrija. Tako bomo lahko videli na posebni razstavi nuklearne elektronike, ki bo v dneh konference v Beogradu odprta na Beograjskem sejmu, nuklear-

ne elektronske instrumente in naprave, izdelke naših podjetij »IEV« iz Ljubljane, »Belinda« iz Beograda, »RR« zavod iz Niša in drugih.

Naši strokovnjaki uporabljajo danes pri izdelavi domačih elektronskih nuklearnih naprav najzgodnejšo tehniko. S tem v zvezi naj omenimo le pomemben uspeh sodelavcev odsaka za elektronsko na Nuklearnem inštitutu »J. Stefan« v Ljubljani. Pri gradnji nuklearnih elektronskih instrumentov, katere bodo prikazali na razstavi v Beogradu, so uporabili novo tranzistorsko tehniko in tehniko tiskanih vezij.

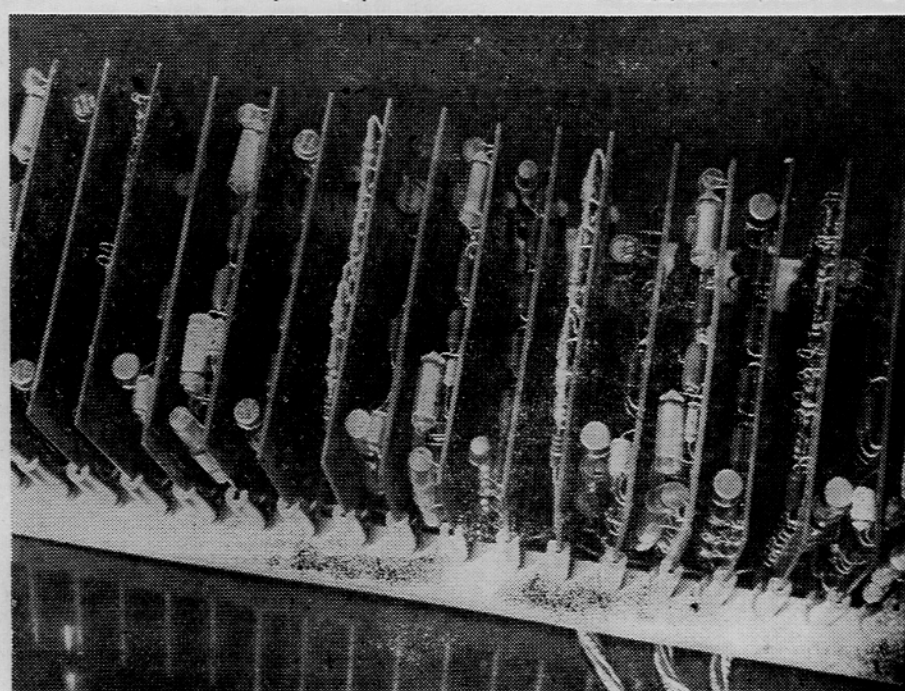
Tranzistorje odlikujejo predvsem majhne dimenzije, majhna poraba moči, velika vzdržljivost in obratovalna zanesljivost ter daljša življenjska doba. Zato lahko z njimi uspešno zamenjamo elektronske vezi v vseh vezjih, ki se uporabljajo pri standardnih nuklearnih instrumentih. Te prednosti tranzistorjev so enako važne pri manjših prenosnih instrumentih kot tudi pri večjih napravah.

Izredno majhni tranzistorji in drugi polvodniški elementi pa omogočajo skupno z miniaturnimi upori, kondenzatorji in drugimi elementi gradnjo kompaktnih in zelo majhnih enot v tehniki tiskanih vezij, namesto dosedanjih žičnih vezij. Tehnologija tiskanih vezij je danes že tako napredovala, da se lahko tiskana vezja uspešno uporabljajo tudi v standardne nuklearne instrumente in naprave.

Podobno kot v sodobni proizvodnji radijskih in televizijskih sprejemnikov, elektronskih računskih strojev itd.,

uporabljajo pravokotne montažne plošče višine 10 cm, medtem ko lahko široko izborejo poljubno. Pritrditev in vezava teh plošč je normirana, v gradnji merilnih instrumentov pa imajo mnoge prednosti pred ostalimi načini gradnje. Predvsem omogočajo hitrejšo in enostavnejšo gradnjo, posamezne enote pa lahko uporabljajo pri različnih instrumentih.

S takim delom naših elektronskih strokovnjakov držimo korak s splošnimi razvojnimi tendencami na tem področju v svetu. Mednarodna konferenca o nuklearni elektroniki v Beogradu bo zato v pogledu izmenjave mednarodnih izkušenj tako za naše strokovnjake kot tudi za splošen razvoj nuklearne elektronike v svetu, izredno pomembna.

Detalji elektronskega nuklearnega instrumenta, ki so ga izdelali. Delo je opravil elektronski odsek Nuklearnega inštituta »J. Stefan«

Umrla nam je naša draga mama

TEREZIJA ACCETTO

roj. TRTNIK
vojna vdova

Pogreb drage pokojnice bo v torek, 16. maja 1961 ob 17. uri iz Jožefove mrliške vežice na Žalah.

Zalujoči otroci.

Ljubljana, 13. maja 1961.

Dotrpela je v 83. letu starosti naša ljuba mama, stara mama

NEŽA PRESETNIK

roj. ZAJC

Pogreb drage pokojnice bo v ponedeljek, 15. maja 1961 ob 17. uri izpred Smrketa v Stožicah na pokopališču k sv. Juriju. Do pogreba leži na Žalah v Krištofovi mrliški vežici.

Zalujoči: hčerka Gabrijela por. Verbič, sin Franci z družinama in ostalo sorodstvo.

Ljubljana, Stožice, 14. maja 1961.

Sporočamo vsem sorodnikom in znancem, da nas je zapustil naš dober atek, brat, dedek in stric

ALOJZ NENDL

sodnik v pokoju

Pogreb dragega pokojnika bo v torek, 16. maja ob 16. uri na pokopališču v Šentjurju pri Celju. Prosimo tihega sožalja!

Sin Alojz z družino, družine Nendl, Sirec, Kveder, Čevnik in Kovac.

Ljubljana, Celje, Dravograd, Koper, Pulj, New Delhi, 14. maja 1961.

Umrla so nam v 95. letu starosti naša mama

TEREZIJA ARNŠEK

Pogreb ljubljene mame bo iz hiše žalosti dne 16. maja 1961 ob 10. uri in nato iz Vidma na pokopališču v Krškem.

Zalujoči: otroci in vnuki, družine Arnšek, Pleterski, Vodopivec, Pečnik, Lapuh in ostalo sorodstvo.

Doženja vas pri Krškem, 13. maja 1961.

Časopisno podjetje »DELO« LJUBLJANA, TOMSIČEVA ULICA ŠTEV. 1-3.

razpisuje prosto delovno mesto

visokokvalificiranega obratnega električarja ali visokokvalificiranega elektroinstalaterja

S stanovanji podjetje ne razpolaga. Osebnih dohodkov po dogovoru. — Zglasite se v Kadrovskem sektorju podjetja od 10. do 12. ure.

ZAHVALA

Vsem, ki ste našega ljubega moža, očeta, sina, brata, strica, svaka in zeta

SREČKA LOZEJA

Študenta ekonomske fakultete spremlja na zadnji poti, mu darovali vence in cvetje, nam izrekli pismena ali ustna sožalja iskrena hvala. Posebno zahvalo smo dolžni tovarišu asistentu dr. Varlu, primariju dr. Peršiču, primariju dr. Zitniku, sobnemu zdravniku dr. Šumi, stremnemu osebju interne klinike in onkološkega inštituta ter ostalemu zdravstvenemu osebju. Nadaleje smo dolžni zahvaliti množičnim organizacijam, godbi LM in govorniku tov. Sariahu za poslovljene besede.

Vsem še enkrat priskrba hvala.

Družina Lozej.

Ljubljana, 13. maja 1961.

GRADBENO PODJETJE ZAGORJE OB SAVI

razpisuje dve delovni mesti in sicer:

1. gradbenega tehnika za dela na gradbiščih
2. gradbenega tehnika za dela v kalkulacijskem oddelku

Pogoji: pod 1. gradbenega srednja šola z 2- do 3-letno prakso v operativni; pod 2. gradbenega srednja šola s prakso pri tej vrsti del.

Družinska stanovanja zagotovljena v juniju, samska stanovanja pa takoj. Nastop službe takoj ali po dogovoru. Ponudbe naslovite na sekretariat podjetja do 31. V. 1961. 3991

LAHKO IN BREZ NAPORA

boste skrajšali pot od doma do tovarne, če boste na vaše kolo montirali

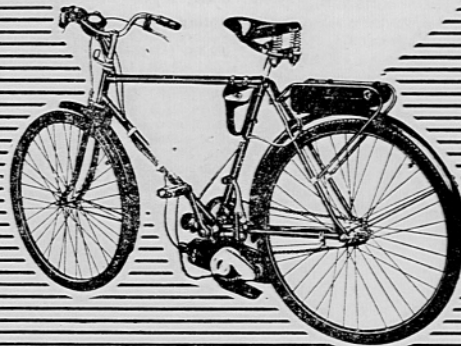
POMOŽNI MOTOR

proizvod podjetja

»KRUŠIK«

IZ VALJEVA

Pomožni motor ima brzino 45 km na uro in porabi liter goriva na 100 km

PODJETJE ŠPORT-OPREMA

Ljubljana, Vižmarje 1 je pripravljeno skleniti delovno razmerje s kvalificiranim mizarjem in ključavničarjem iste kvalifikacije.

Plača po pravilniku o osebnih dohodkih podjetja. Nastop službe takoj ali po dogovoru. Interesenti naj se osebno zglase v upravi podjetja, Vižmarje 1, vsak dan od 8. do 12. ure. Pripominjamo, da podjetje s stanovanji ne razpolaga. 4059

»AGROSTROJ«

LJUBLJANA, Draga 4

sprejme

v takojšnjo zaposlitev ali po dogovoru:

TAJNICO
AVTOMEHANIKE
KLJUČAVNICARJE
VARILCE

nekvalificirane delavce za pričetek in vaje naslednjih strokov

AVTOMEHANIKE
KLJUČAVNICARJE
KOVINOSTRUGARJE
AVTOELEKTRIČARJE
AVTOKLEPARJE

Prevoz iz mesta do podjetja in obratno oskrbljen z lastnim avtobusom. Za kvalificirane delavce imamo nekaj samskih stanovanj. 3993

TT bero
stotisoči
rednih bralcev

OBVESTILA • SPOREDI • MALI OGLASI

7

CESTITKE

DR. EDIJU SELANU ob promociji na medicinski fakulteti. Iskreno čestitajo — ata, mama, stara mama, Hedvika, Herman, Lučka.

RAZNO

ONKOLOSKEMU INŠTUTU v Ljubljani, zlasti medicinski sestri TONCKI KORENCAN se iskreno zahvaljujemo za obisk na domu in vso pozornost naši bolnici. Smole, Martinko, Med. sestri najlepša hvala za vse njene ukrepe, katere je izvršila v korist naši Martini.

Megušar Ana

GLEDALIŠČE

DRAMA
Torek, 16. maja ob 20: Brecht. Welli: Opera za tri groše. Abonma U. (Vstopnice so tudi v prodaji).

OPERA
Torek, 16. maja ob 19.30 Wagner: LOHENGRIN. Gostovanje Josipa

Gostiša. Abonma B (Vstopnice tudi v prodaji).

MLADINSKO GLEDALIŠČE Ljubljana, Dvorana Soča

Ponedeljek, 15. maja ob 20: Kingsley SLEPA ULICA. Premiera. — Gostovanje gledališča »Boško Buha«, Beograd. Opozorjamo na gostovanje beogradskega gledališča »Boško Buha«, ki se bo predstavilo ljubljanskemu občinstvu z izredno zanimivim delom sodobnega ameriškega avtorja »Slepa ulica« v režiji Bojana Stupice. — Vstopnice v prodaji pri blagajni v Soči.

SENTJAKOBSKO GLEDALIŠČE Ljubljana, Mestni dom

Torek, 16. maja ob 20: uri: M. Benetović: »Hvarčanka«, komedija. Gostovanje v Kostanjevici na Krki. Predprodaja vstopnic v pisarni Kmetijske zadruge v Kostanjevici.

EKSPERIMENTALNI ODER Križanke, Viteška dvorana

Ponedeljek, 15. maja ob 20: P. Božić: ZASILNI IZHOD — KRIZIŠČE — Premiera. Krstina izvedba. V izvedbi »Odra 57«.

V režiji M. Kovača izvajajo: M. Janžekovičeva, A. Ferentakova, R. Kosmač, S. Potisk, J. Hočvar. — Vstopnice so v prodaji pri blagajni v Križankah, rezervacije tel. 22-011.

MESTNO GLEDALIŠČE Ljubljana, Gledališka pasaja

Ponedeljek, 15. maja ob 19.30: B. Grabnar, Ob sedmih Pod trančo. Abonma Mladinski IV. Vstopnice so tudi v prodaji.

KONCERTI

MARIO ROSSI bo dirigiral koncert 100-članskega orkestra RAI iz Milana jutri ob 20. uri v Filharmoniji. Vstopnice so še naprodaj.

DREVI ob 20.15 zadnji koncert iz ciklusa Velikih orkestralnih koncertov — rdeči abonma. Spored: Lipovšek, Dvofak, Stravinski — Sacre du printemps. Solist Janos Starker iz ZDA, dirigent Samo Hubad. Nekaj vstopnic dobite pri blagajni SF.

RAZPISI

NA PODLAGI 69. člena zakona o organizaciji znanstvenega dela sponosa Slovenska akademija znanosti in umetnosti, da so na razpise delovnih mest, ki so bili objavljeni v 10. številki Uradnega lista LRS z dne 27. aprila 1961 prijavili:

a) za delovno mesto asistenta ali strokovnega sodelavca pri inštitutu za raziskovanje krasa Akademije tov. Franc HRIBAR, sedaj strokovni sodelavec tega inštituta;

b) za delovno mesto asistenta za leksikografijo v inštitutu za slovenski jezik Akademije tov. Marija JANEŽIČ, profesorica na gimnaziji v Trbovljah;

c) za delovno mesto strokovnega sodelavca v inštitutu za geologijo Akademije tov. Dragica KERČMAR, sedaj strokovni sodelavec tega inštituta.

Zivljenjepisni podatki in podatki znanstvenih in strokovnih delih kandidatov so do 31. maja 1961 prijaviti:

1. ZAVODILO PARCELO v Križah — Tržič, prodaja. Lj., Korotanška — nasproti št. 9. 6473-7

2. PRODANJE lepo kombinirano sobo iz mehkega lesa. Majoranova 20. stan. 37. 6424-4

3. LOVSKI PES, kratkodiški nemški pišcar, seraste barve, se je zatekel. Naslov na vratniku — 644-3

4. STEHER, Opekarska št. 644-3

5. STREHO, primerno za flat, prodaja. Trubarjeva 5, dvorišče. 6415-7

UGODNO NUDIMO v prodaji avtomobilni stroj za krpjenje furnirja VEB standard, velikost orodja 25 x 50 mm, skoraj nerabljeno. Vprašajte: »LIKO« Borovnica. 6464-4

TEKSTILNA TOVARNA MEDVODE prodaja rabljen mizarski poravnalni skobeni stroj z elektromotorjem. Delovna širina do 500 mm. Cena po dogovoru. 4067-4

1961 na vpogled v predsedstvu Slovenske akademije znanosti in umetnosti v Ljubljani, Novi trg 3. R 4066

VEC PEKARSKIH POMOČNIKOV sprejem. Stanovanje prihrskbrljeno. Plača dobra. URH. Celje, Savinova 2. R 559

MALI OGLASI

VSE AVTOMOBILE družbenega sektorja kupuje in plača dobro: »Agencia«, Beograd. Beograd, Dositejeva 21-III, tel. 22-202.

JEDILNICO, kavkaški oreh, prodaja, tudi po kosih. Ogrin Franc. Trubarjeva 47 c. 6634-4

UGODNO PRODAJAM motorno kolo »Puch« 250 T3. Princic, Dekani št. 132. 535-3

GOSPODINSKA POMOČNICA nad 40 let dobi službo, vsa oskrba zagotovljena. Zalog 11. p. Golnik. 536-1

PRODAJAM AVTO OPEL-REKORD 58 št. 3. 536-1

ZAIZIDLJIVO PARCELO v Križah — Tržič, prodaja. Lj., Korotanška — nasproti št. 9. 6473-7

PRODANJE lepo kombinirano sobo iz mehkega lesa. Majoranova 20. stan. 37. 6424-4

LOVSKI PES, kratkodiški nemški pišcar, seraste barve, se je zatekel. Naslov na vratniku — 644-3

STEHER, Opekarska št. 644-3

STREHO, primerno za flat, prodaja. Trubarjeva 5, dvorišče. 6415-7

UGODNO NUDIMO v prodaji avtomobilni stroj za krpjenje furnirja VEB standard, velikost orodja 25 x 50 mm, skoraj nerabljeno. Vprašajte: »LIKO« Borovnica. 6464-4

TEKSTILNA TOVARNA MEDVODE prodaja rabljen mizarski poravnalni skobeni stroj z elektromotorjem. Delovna širina do 500 mm. Cena po dogovoru. 4067-4

UGODNO NUDIMO v prodaji avtomobilni stroj za krpjenje furnirja VEB standard, velikost orodja 25 x 50 mm, skoraj nerabljeno. Vprašajte: »LIKO« Borovnica. 6464-4

TEKSTILNA TOVARNA MEDVODE prodaja rabljen mizarski poravnalni skobeni stroj z elektromotorjem. Delovna širina do 500 mm. Cena po dogovoru. 4067-4

KINO

SPORED ZA PONEDELJEK

KINO UNION: amer. barv. film MACKA NA VROCI PLOČEVIC NASTI STREHL. Režija Richard Brooks. Igra Elizabeth Taylor. Predstave ob 15., 17., 19. in 21. uri.

KINO KOMUNA: amer. barv. film MARJORIE MORNINGSTAR. Režija Irving Rapper. Igra Gene Kelly. Predstave ob 15., 17., 19. in 21. uri.

KINO VIC: amer. barv. film SMIŠLJIVOSTI NA PACIFIKU. Režija Smit. Igra Audrey Hepburn. Predstave ob 15., 17., 19. in 21. uri.

KINO SLOGA: zbirka Walt Disneyevih risank. DEJAVNA FOP MORJE. Predstave ob 15., 17., 19. in 21. uri. Danes zadnjič.

KINO SISKI: amer. barv. film DREVO ZA OBEŠANJE. Igra Gary Cooper, Maria Schell. Tednik. Predstave ob 15., 17., 19. in 21. uri.

Prodaja vstopnic v vseh kinematografih ob 9. do 11. ure in ob 14. ure dalje.

LETNI KINO BEZIGRAD: Ob 20. uri amer. barv. film MACKA NA VROCI PLOČEVIC NASTI STREHL. Tednik. Prodaja vstopnic uro in pol pred predstavo.

LETNI KINO DOM JNA: amer. CS barvni film CLOVEK, KI GA NI BIL. Ob 20.30.

TRIGLAV, LJUBLJANA: ameriški barvni CS film POSLEDNJI VOZ. Tednik. Predstave ob 16., 18. in 20. uri. Prodaja vstopnic ob 15. ure dalje. Danes zadnjič.

LITOSTROJ: poljski film SREČANJE, ob 20. uri. Prodaja vstopnic eno uro pred pričetkom predstave.

MLADINSKI KINO: Zaradi predstave Mladinskega gledališča danes ni kino predstava.

LETNI KINO PARTIZAN, Kranj: domači film SERVISNA POSTAJA. Ob 20. uri.

»STORŽIČ«, Kranj: amer. CS film KLJUČ, ob 15.40, 18. in 20.20. Zaradi izredne dolžine filma cena vstopnic zvišana za 10 din. Zadnjič. Matineja istega filma ob 10. uri.

BLED: amer. barvni cinemascope film (drama) DOBER DAN, ZALOST, ob 18. in 20.30. Prodaja vstopnic ob 17. in 19.30. dalje.

RADIO JESENICE: amer. barvni cinemascope film ZLOMLJENA ZVEZDA. Predstave ob 18. in 20.30. Prodaja vstopnic ob 17. in 19.30. dalje.

KOROŠKA BELA: italijanski film POSLEDNJA KOČIJA. Predstave ob 17. in 19.30. Prodaja vstopnic ob 15. ure dalje.

KRKA, NOVO MESTO: ameriški barvni cinemascope film OKLAHOMA. Predstave ob 15., 17., 19. in 21. uri.

»DELAŠKI DOM«, ZAGORJE: »POLETNE ZGODBE«, ob 18. uri.

»DOM«, KANIN: ameriški barvni CS film DAN, KO SO DELILI OTROKE, ob 20. uri. Prodaja vstopnic ob 18. ure dalje.

ROGASKA SLATINA: japonski CS film SMIŠLJIVOSTI NA PACIFIKU, ob 20. uri. Prodaja vstopnic ob 18. ure dalje.

»PARK«, MURSKA SOBOTA: francoski vstavljen film: ULICA DE FREY. Predstavi ob 17.30 in 20. uri. Prodaja vstopnic ob 16. ure dalje.

»SOKA«, KOPER: francoski film STRUP, ob 16., 18. in 20. uri. Prodaja vstopnic ob 15. ure dalje.

»SOLKAN«, N. G. Solkan: amer. barvni cinemascope film KARNEVAL V NEW ORLEANSU, ob 20. uri.

RTU

PONEDELJEK

5.00 Dobro jutro — 8.05 Popolnorne orkestralne melodije — 8.50 Iz filmov in glasbenih revij — 9.00 Naš podlistek — A. M. Burage: Voščena lutka — 1. del — 9.30 Junakinja iz Puccinijevih oper — 10.15 Panorama zabavnih zvočkov — 10.40 Nastopata zbor in orkester »Joža Vlahovič« z Zagreba — 11.00 Po svetu jazza — 11.30 Za otroke — 12.00 Nekaj parizanskih pesmi na narodne melodije — 12.15 Kmetijski nastopi — veterinar Marija Lotrek: O izkušnjah s švedskimi prašiči — 12.23 Zvočni kaleidoskop — 12.45 Pesmi Iva Flogia — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Jules Massenet: Pisane slike — 13.50 Radi bi vas zabavali — 14.15 Jugoslovanske radijske postaje pozdravljajo slovenske poslušalce — Radio Sarajevo — 14.35 Naši poslušalci postajajo in pozdravljajo — 15.15 Obvestila, reklame in zabavna glasba — 15.40 Naši poslušalci na tujem — Smoza Krivec: Moj pogled na britanske šole — 16.00 Popoldanski operni koncert — 17.00 Radijski dnevnik — 17.15 Sforjem na pot — 17.40 Sportni tednik — 18.15 Veliki violinisti: David Ojstrah — 18.50 Clovek in zdravje — 19.00 Obvestila, reklame in zabavna glasba — 19.30 Radijski dnevnik — 19.52 Glasbeni varieté — 20.45 Kulturna tribuna — 21.00 Umberto Giordano: Andre Chénier — Opera v 4 dejanjih — 22.15 V ritmu današnjih dni — 22.55 Prijeten počitek — 23.00 Zadnja poročila in zaključek oddaje.

DRUGI PROGRAM

19.00 Dunajske melodije — 19.30 Radijski dnevnik — 20.00 Dmitrij Sostakovič: Godalni kvartet št. 5 opus 92 — 20.30 Utrjuje svoje lekcije — 21.00 lekcija — 21.25 Majhna prodajalna plošč — 21.45 Popevke in Frankie Laine — 21.45 Plesni orkester Ray Anthony — 22.00 Napoved časa, poročila, vremenska napoved in pregled sporeda drugega programa za naslednji dan.

TELEVIZIJA

BEograd: 18.00 TV film iz serije Medic.

ZAGREB: 18.30 Poljudna znanost in tehnika — 19.00 TV pregled — 19.30 Glasbeni film.

BEograd: 20.00 TV dnevnik — 20.15 Tedenski športni pregled. ZAGREB: 20.30 Pet let televizije — reportaža — 22.00 Šahovski komentar.

Oglas v DELU

100% uspeh

Izdaja in tiska Časopisno podjetje »DELO«, Ljubljana, Tomšičeva 1-3 — Uredništvo: Ljubljana, Tomšičeva 3. telefoni: 23-522 do 23-526 — Narocniški in oglasni oddelki: Ljubljana, Subičeva 1, I. nadstropje — Zastopniški telefon: ljubljanski naročniki in informacije za oglase 20-463; zunanji naročniki itd. 21-832; — oglasni oddelki 21-896 — Poštni predal 29 — Brzojavni naslov »DELO«, Ljubljana — Ziro račun pri Komunalni banki, Ljubljana 600-18/1-367 — Mesecna naročnina 550 din — Rokopisov ne vračamo

Vsem prebivalcem občine Koper, delovnim kolektivom, gospodarskim in združnim organizacijam najlepše čestitke za občinski praznik — z voščilom za še večji in hitrejši gospodarski in kulturni razvoj:

OBČINSKI LJUDSKI ODBOR — Koper
OBČINSKI KOMITET ZKS — Koper
OBČINSKI ODBOR SZDL — Koper
OBČINSKI ODBOR ZB NOV — Koper
OBČINSKI KOMITE LMS — Koper
OBČINSKI SINDIKALNI SVET — Koper

OBRTNA DELAVNICA

»TAPETNIK« KOPER

čestita vsem svojim naročnikom del in občanom za občinski praznik.

Izletniki, turisti — ob priložnosti v Koper ne pozabite obiskati gostišča

»PRI VIPAVKI« Kidričeva ulica

Domača kuhinja, domača istrska in vi-pavska vina — cene zmernе, postrežba hitra in solidna. Za občinski praznik vsem iskrene čestitke!

KOLEKTIV RIŽANSKEGA VODOVODA KOPER

iskreno čestita vsem prebivalcem občine Koper za občinski praznik — 15. maj!

»PROJEKT« KOPER

čestita za občinski praznik vsem sodelavcem in prebivalcem občine Koper!

AVIOTURISTIČNO PODJETJE

»SLAVNIK« — Koper

prilporeča potnikom, izletnikom in turistom, da se poslužujejo za potovanja in izlete udobnih in modernih avtomobilov. Posebna privlačnost so potovanja z avtomobilom, ki povezujejo lepote našega Jadrana s privlačnimi lepotami naših planin in gora. Vsem potnikom in občanom iskrene čestitke za občinski praznik — 15. maj!

»Mesopromet« Koper

čestita vsem svojim potrošnikom in dobaviteljem za občinski praznik — 15. maj — in se toplo prilporeča.

DELOVNI KOLEKTIV TRGOVSKEGA PODJETJA

»JESTVINA« KOPER

ČESTITA ZA OBČINSKI PRAZNIK 15. MAJ!

Obrtno podjetje

»ELMET« Koper

ZUPANČIČEVA ULICA

ČESTITA VSEM PREBIVALCEM OBČINE KOPER ZA OBČINSKI PRAZNIK 15. MAJ!

DESTILERIJA

»EX CORRADO« KOPER

ČESTITA ZA OBČINSKI PRAZNIK IN ZELI PRAZNIČNO RAZPOLOŽENJE IN PRIPOROČA SVOJ APERITIV: »AMARO-ISTRA«

SPLOŠNO STAVBNO KLUČAVNICARSTVO IN KLEPARSTVO KOPER

pošilja vsem občanom borbene pozdrave in čestitke za občinski praznik — 15. maj!

Obrtna delavnica

»INSTALATER« Koper

vam po solidnih cenah in hitro opravi vsa vodno-inštalaterska dela. Vljudno se prilporeča! Za občinski praznik iskreno čestita vsem občanom!

KOLEKTIV

»SLAŠČIČARNE« KOPER

ČESTITA ZA OBČINSKI PRAZNIK — 15. MAJ — IN SE VLJUDNO PRIPOROČA!

TOVARNA

MOTORNH VOZIL

»TOMOS« Koper

OBVEŠČA

da z dne, 15. maja 1961

odpre

LASTNO PRODAJALNO

v poslopju Doma sindikatov

v Ljubljani, Dalmatinova ulica.

Prodajalna bo imela v zalogi

vse proizvode in rezervne dele

za vse motorje in motorna vozila

lastne proizvodnje

4065

ZAHTEVAJTE VEDNO

Zvečeva

ČOKOLADO IN ČOKOLADNE SPECIALITETE

»Res? Vse to najino načrtovanje zveni tako hladno.«

»Morava biti praktična.« je rekla. »Zdaj pa poslušaj, kaj ti bom povedala o King Kongu, ker bi utegnil očka kaj zasumiti, in te spravevati, in...«

»Da?«

»Johnny.« je rekla smrtno resno. »Ne maram, da bi naju zaslužili. Rekli si, da se je mogoče žegniti nosčnosti.«

»Da.«

»Pa lahko narediš tako, da ne bo otroka?«

»Da.«

»To je strašno.« je rekla. »Zakaj mora biti vse tako strašno?«

»Ne vem.« je dejal. Bil je zares zmeden. »Strašno — ne vem.«

»Pa je vredno. Johnny?«

»Ne.« Beseda je zvenela zlagano. »Tebi se ne zdi vredno.« je dodal.

»Če se tebi zdi, potem velja to tudi zame.«

»Ne, Molly.« je rekla. »Naj gre vse skupaj k vragu. Nocoj te bom peljal plesat, jutri pa te bom pospremil na vlak in pika. Pisala si bova.«

»Tebi se zdi vredno.« je rekla trmasto.

»Da.« je rekel. »Ne morem ti lagati. Ne vem, zakaj je tako, a zdi se mi, da je vredno. Posledice me ne skrbijo. Vem, da to najbrž strašno zveni. Morda sem res strašno. Ne vem.«

»Prav, Johnny.« je rekla. »Če je to važno tebi, potem je važno tudi meni.«

Sla sta naprej po obali. »Saj res, King Kong.« je rekla. »Če te kdo vpraša, kaj se je potem zgodilo, povej, da je gorila ali kar že je, splezal na Empire State Building, potem pa so prišla letala in ga ubila. Lovil jih je in drobil kakor muhe, a naposled so ga le pobili. To je kar nekak žalostno.«

»Zveni kar grozotno.« je rekel John.

»Če te kdo kaj vpraša, govori samo o koncu.« je rekla Molly. »Ljudje si zapomnijo samo ta del.«

Pred hišo sta se razšla. Poiskal je žepno svetilko in se odpravil na ogled starega motela. Bila je že skoraj tema.

Podstrešno okno je bilo odprto, kakor se je spominjal. Z lahkoto je ga odprl in zlezal skozenj v majhno ropotarnico. Temne je bilo kakor v rogu. Prižgal si je žepno svetilko. V sobi je bila grmada vrtnega pohištva, ki je segala prav do stropa. Poiskal si je pot do stopnic in zakrival svetilko z roko, da ga ne bi od zunaj kdo opazil. Svetloba mu je rdeče obarvala roko, da je bila videti kakor roka hudčiča. Prišel je v staro, dobro znano kuhinjo. pa na hodnik. V sobi se ga je polastil občutek, da se je znašel na nekakšnem sanjskem kraju. Vse pohištvo je bilo prekrito s prevlekami, povsod je zaudarjalo po prašku proti mrčesu. Potem je stopil na zavite stopnice in se oprijel ograje iz kovanega železa. ki se mu je je roka že tolkolikrat oklepala. Pohitel je navzgor v svojo nekdanjo sobo. Zagledal je posteljo na kateri je tolkolikrat jokal. Na njej sta bila dva stola, zaboj s knjigami in miza. Vse skupaj je bilo prekrito z rjuhami. Snel jih je, razpostavil pohištvo kot nekdanj in

z eno rjuho pobrisal prah. V spodnjem predalu omare za perilo je našel s svilu prevlečeno blazino. Izpral jo je in jo položil na posteljo.

Potem je pogledal še v nekdanjo materino sobo. Zadelo se mu je, da imajo zaprta vrata nekakšen poseben pomen. Sel je po hodniku in jih odprl. V kotu je stal star naslanjač, v katerem je dostikrat sedela mati. Zdal ga je pokrivalo pogrinjalo. Povsod mrtvaška tišina.

Svetilko je še zmerom zakrival z dlanjo. Vrnil se je v svojo sobo. Dišalo je po prašku proti moljem. Okno se je zlahka odprlo. Sveži zrak. V sobo je udarilo znano butanje valov ob bližnjo obalo. Iz morja se je ravno vzdigoval srpast mesec. Veter se je uprl v zavese iz obledelga muslima in jih vznemiril da so zaplajhale kakor krila.

Spustil se je v pritličje in odsunil zapah pri stranskih vratih ki so bila zmerom zaprta od znotraj. Zdal jih je samo pripl, da jih bo mogoče potem odpreti od zunaj. Potem je odšel nekaj sto metrov daleč v lekarno. Za prodajalno mizo je stal visok stavec s košatimi obrvmi. John se je nagnil daleč čez mizo in nekaj zaspečal.

»Koliko si pa star, mladenič?« je precej glasno rekel prodajalec. »Koliko let imaš?«

»Enaindvajset.« je odgovoril po tihem.

»Dvomim, fant moj. Sam imam štiri otroke in osem naukov. Ne razumem čemu naj bi moral kot lekarnar prevzemati odgovornost za...«

John se je zasukal in stopil na plano. Drgetal je po vsem telesu. Pogledal je na zaplesteno uro. Bilo je že skoraj osem. Od osmih bi se moral sedeti z Molly.

Stara črna služabnica mu je odprla sprednja vrata. Ken je sedel v dnevnj sobi in bral časopis. Vzdignil je glavo, se nasmehnil in dejal: »Pozdravljen. Najbrž si prišel po Molly.«

»Da.« je rekel John. »V kino greva. Na sporedu je King Kong.«

»Gori je.« je rekel Ken. »Takoj bo prišla.«

John je vzel izvod Saturday Evening Post, ki je imel na ovitku natisnjeno sliko dekleta s kitami. Sedel je v naslanjač in pričel prebirati zgodbo o cowboyu in lepi učiteljici. Tedaj je zaslišal korake. Ozrl se je navzgor. Pred njim je stala Molly v rumeni, skoraj zlati, čisto slavnostni obleki. V laseh ji je tical bel magnolijski cvet.

»Pojdiva, Johnny.« je rekla. »Čas je.«

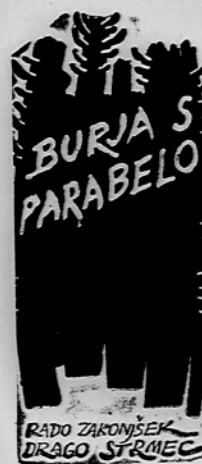
»Ti si se pa lepo oblekla za v kino, kaj?« je vprašal Ken.

»Morda se bova pozneje ustavila še na plesišču.« je dejala Molly.

Odsila sta skozi vrata in se napotila proti cesti.

»Ne moreva.« je rekel Johnny. »Lekarnar mi ga ni hotel dati. Morda bi bilo pametno, če bi poklical taksi in ga poskusil kupiti kje drugje.« Glas mu je izdajal, kako hudo ga vznemirja nezdoda.

»Ubogi Johnny.« je rekla. »To je

Aparat za kontrolo srca

Dva madžarska inženirja sta delala nov aparat za kontrolo srca. Aparatura deluje na radijske valove; pritrjena na človeško telo med delom in pri sportu ugotavlja stopnjo fizične bremenitve.

Avtobus s plinsko turbino

V moskovski okolici je na preizkušnji avtobus, ki ga žene plinska turbina. Na dobrih cestah zmora baje do 150 km na uro. Goriva porabi precej, zato pa omogoča precejšnji prihranek časa.

20 let naše ljudske revolucije

PONEDELJEK, 15. MAJA:

NAPAD NA PRIJEDOR

Tega dne 1942 so enote I. in II. krajiškega partizanskega odreda napadle sovražno postojanko v Prijedoru. Po bojih, ki so trajali vsa noč, so naslednji dan partizani osvobodili mesto in zajeli okrog 1500 domobrancev.

ČLANEK »BORBA NARODOV ZASUŽNJENE JUGOSLAVIJE«

V časopisu »Nova Jugoslavija« št. 6 je 15. maja 1944 izšel članek tovariša Tita z naslovom »Borba narodov zasuznjene Jugoslavije«. Članek je mnogo prispeval h kreipitvi resnice o osvobodilni borbi narodov Jugoslavije v tujini in za popularizacijo NOV.

DAN ZMAGE

Enote Jugoslovanske armade so 15. maja 1945 strle v Jugoslaviji zadnje organizirane boje sovražnikov, ki so jih kljub brezpogojni kapitulaciji Nemčije še vedno nudili z namenom, da se umaknejo na ozemlje Avstrije. Z energičnim bojem pa so enote III. armade preselele sovražnikom pot proti Avstriji in zajele številne enote na prostoru Slovenj Gradec—Pliberk—Dravograd. Po dvodnevnih bojih so sovražne enote bile prisiljene, da se 15. maja predale. Ujet je bil generalni polkovnik Lehr, komandant grupe armije »E«, s svojim štabom in ostanki enot armijske grupe »E«. Tako je 15. maja 1945 Jugoslovanska armada končala svojo borbena pot v osvobodilni vojni, ki se je začela z golimi rokami in se v štirih letih razplamtela v silovit požar, v katerem se je rodila in že med vojno zrasla sodobna armada. Komunistična partija Jugoslavije je edina mogla organizirati, voditi in pripeljati do končne zmage narodnoosvobodilno borbo, v kateri so si jugoslovanski narodi priborili svobodo, pregnali iz zadnjega kotička svoje zemlje okupatorja ter hkrati tudi izvedli revolucijo. Vrhovni komandant Jugoslovanske armade maršal Tito je izdal 15. maja ob tej zmagi pohvalo enotam III. jugoslovanske armade, v kateri je med drugim rečeno: »Za izbojevanje te zmage, kakor tudi za njo, uspešno in popolno izvršitev postavljenih nalog, izrekam pohvalo hrabrim četam naše III. armade pod poveljstvom generalnega poročnika Kosta Nagyja, polkovnika Branka Petričevića in polkovnika Vukašina Subotića. Izražam svojo zahvalo vsem borcem in voditeljem enot, ki so izvajale to zmago in uspešno izvršile dane naloge. Slava padlim junakom za osvoboditev naše domovine!«

TRI ODREDBE VUJA V KOPRU

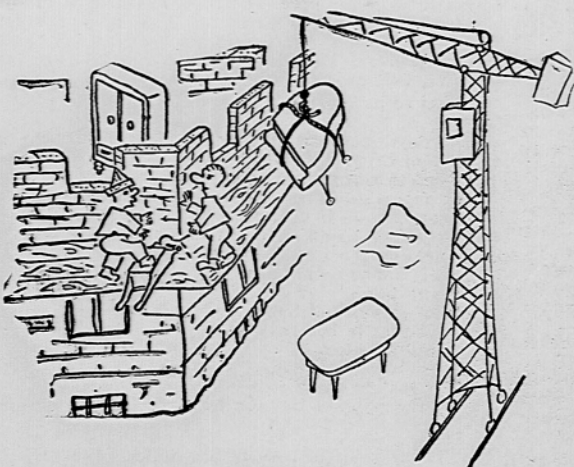
Tega dne 1952, leta je poveljnik Vojaške uprave JLA jugoslovanske cone STO izdal v soglasju z vlado FLRJ tri odredbe. Po prvi odredbi je olajšano gibanje med jugoslovansko cono STO in FLRJ. Z drugo odredbo je ukinjen istrski okrožni ljudski odbor, njegova pristojnost pa prenesena na OLO Koper in Buje kot predstavniška organa ljudske oblasti. S tretjo odredbo je predpisano, da razširi Narodna banka FLRJ svoje poslovanje tudi na cono.

PROSLAVA OB DESETLETNICI OSVOBODITVE ISTRE

Na današnji dan 1955 je predsednik republike Tito prisotvoval v Pulju proslavi ob 10-letnici osvoboditve Istre, na kateri se je zbralo okoli 100.000 ljudi iz vseh krajev Istre in Slovenskega Primorja. V Pulju pa so se zbrali po desetih letih tudi nekdanji pripadniki 43. istrske divizije in brigade »Vladimirja Gortana«, ki so z ostalimi enotami IV. armade sodelovali 1945. leta v zadnji ofenzivi proti okupatorju.

IZJAVA O NEVARNOSTI JEDRSKEGA OROŽJA

Na današnji dan 1957 je predsednik Tito med drugim izjavil: »Danes, dvajset let po končani drugi svetovni vojni, mora človeštvo trepetati ne samo zaradi stalne nove vojne nevarnosti, temveč tudi zaradi posledic poizkusov z atomskim in hidrogenskim orožjem za uničevanje.« Ob koncu je Tito dejal, da jugoslovanski narodi in vlada pozivajo vse vlade, politične, družbene in znanstvene organizacije, vse javne delavce in vse ljudi dobre volje, z eno besedo: vse svetovno javno mnenje, naj se brez odlašanja mobilizira in organizirano zavzame za prepoved nuklearnih poizkusov, za zmanjšanje oboroževanja in mirno reševanje še nerešenih mednarodnih problemov.

— Kaj se boji, da bi ga kdo ne prehitel?

Ne! Kako pa naj drugače spravi noter svoje pohištvo?

Svedski športni potapljači so odkrili blizu švedskih zahodnih obal razbitine danskih vojnih ladij, ki jih je leta 1645 potopil vihar. Na gladino so spravili dva topova (enega kaže posnetek) danske matične ladje »Santa Sophia«.

Več moči pri britanskih jedrskih reaktorjih

Znani jedrski raziskovalni reaktor DIDO v britanskem atomskem središču Harwell je dobil novo jedro, kar je omogočilo povečanje njegove dosežne moči. Novo jedro sestavlja 25 gorilnih elementov s povečanim volumnom za uran 235. Stari gorilni elementi v obliki plošč so vsebovali 115 gramov urana 235. Novi gorilni elementi pa lahko sprejmejo 150 g tega jedrskega goriva. Istočasno pa so povečali tudi število odprtih za ožracjevanje vzorcev z nevtroni in sicer od dosežanih 27 na 52. Nove odprtine bodo uporabljali predvsem za poizkusna ožracjevanja raznih snovi v maksimalnem nevtronskem toku.

Pred to rekonstrukcijo je jedrski reaktor DIDO obratoval z močjo 10 megawattov. Po rekonstrukciji pa se je njegova moč povečala na 13 megawattov. Celotna modifikacija jedra reaktorja DIDO je bila izvršena že 7. oktobra lanskega leta, ko je začel na novo modificirani jedrski reaktor obra-

tovati z omejeno močjo. Dne 18. novembra lanskega leta pa je začel obratovati že s polno močjo. Od treh britanskih raziskovalnih jedrskih reaktorjev te vrste — poleg jedrskega reaktorja DIDO, obstoja v Harwellu še podoben jedrski reaktor PLUTO v Dounreay na Škotskem jedrski reaktor DMRT — je jedrski reaktor DIDO prvi primer modifikacije jedrskega reaktorja v Veliki Britaniji. V letošnjem letu pa bodo izvršili podobno modifikacijo tudi na jedrskem reaktorju PLUTO. Pri teh predelavah jedrskih reaktorjev nameravajo britanski jedrski strokovnjaki opraviti tudi številne meritve in raziskave, katerih od sedaj v večini primerov niso imeli prilike opraviti. Dobljeni rezultati bodo dragoceno napotilo za podobne modifikacije jedrskih reaktorjev v prihodnosti.

— S. F.

VODORAVNO: 1. priprava za spreminjanje jakosti električnega toka, 8. oglaš, naznaniho v časopisu, 9. čistilna potrebščina, 10. zvezek Goethejeve matere, 11. domača pernata žival, 14. dur, 16. črta sečnica v geometriji, 18. vlažilec.

NAVPIČNO: 1. ujemanje končnih zlogov v pesmi, 2. trojanski plemič, ki je po razrušitvi Troje zbežal v Lacij in ustanovil latinsko državo, 3. zapustitev službe, 4. kurir, tekač, 5. smolasta tvarina, ki se uporablja pri tiskanju blaga, 6. začetnici slovenskega pesnika balad, 7. popularni slovenski tehnik, 12. nemško moško ime, 13. reka, ki teče skozi Posarje, 15. novodobna bolezen, 16. kratka za »starejši«, 17. ime črke.

REŠITEV PREJŠNJE KRIŽANKE

VODORAVNO: 1. sadike, 7. Piemont, 9. tesar, 10. oje, 12. oro, 13. vek, 14. bes, 15. Artur, 17. Leonida, 20. Brandt.

NAVPIČNO: 1. SP (Slovenski poročevalci).

Radio za krmilom - da ali ne?

Glasba proti slabemu razpoloženju — Ali radio zmanjšuje varnost na prometni cesti?

O radiu kot delu avtomobilske notranje opreme razpravljajo že vrsto let. Mnogi vozniki zatrjujejo, da glasba iz sprejemnika stopnjuje varnost vožnje, drugi pa sodijo, da radio negativno vpliva na voznikovo zbranost. Ker te posamične izjave niso rezultat kake resnejše raziskave, so se na medicinsko-psihološkem inštitutu v Karlsruhe strokovno ukvarjali s tem problemom.

Nedavno so objavili ugotovitve poskusov, pri katerih so na skupno 24.000 prevoženih kilometrih merili reakcijsko sposobnost voznikov v določenih okoliščinah na cesti, hkrati pa so zbrali izjave mnogih avtomobilistov šestih narodnosti, in sicer predvsem poklicnih šoferjev tovornjakov. Po podatkih dr. Rüdingerja 98 odstotkov avtomobilistov vneta zagovarja radijski sprejemnik. Zlasti vozniki na dolge proge izjavljajo, da živahna glasba preganja utrujenost kot posledico enolične vožnje.

Delovanje srca in krvni obtok sta za varno vožnjo posebnega pomena. Zaradi tega drže med dolgo vožnjo trpi zlasti venozni del krvnega obtoka; zmanjšuje se dotok krvi v možgane, vzporedno pa popušta tudi pozornost. V takem primeru pomagajo pogosti odmori, med katerimi se voznik sprehodi, ali pomeneš s spremljevalcem ali pa — radijski sprejemnik. V skladu s svojo pazljivostjo zaznava

voznik dogajanje na cesti pred seboj popolnoma ali pa le delno. Če ga motijo postranski šumi in drugi dražljaji, se ustrezno podaljša časovni presek med zaznavo in reakcijo na dogajanje. Zlasti med vožnjo po mestnih ulicah motijo postranski dražljaji, torej tudi glasovi iz radijskega sprejemnika.

Med dolgo vožnjo voznika nekoliko uspa enoličnost na cesti; njegove zaznavne sposobnosti niso zadovoljivo izkoriščene, zato je glas iz sprejemnika izvrstno poživilo. Seveda je človekovo razpoloženje odločilnega pomena za njegovo storilnost. Tako lahko živčnost ali slaba volja občutno stopnjuje verjetnost prometne nezgode, prijetna glasba pa po Rüdingerjevih ugotovitvah ugodno vpliva na voznikovo zbranost in torej zagotavlja varnejšo vožnjo.

Glede na odnos do radijskega sprejemnika je zdravnik razdelil avtomobiliste na štiri skupi-

ne. V prvo sodijo ljudje, ki jih moti sleherni dražljaj ali zaznava izven prometnega dogajanja. Na takšne ljudi radio praviloma vpliva zelo negativno. Ljudje iz druge skupine imajo sicer šibke reakcijske sposobnosti, vendar stopnjuje njihovo čuječnost radijska glasba ali pa pomeneš s spremljevalcem. Zastopniki tretje skupine imajo nadpovprečne reakcijske sposobnosti, hkrati pa so zelo občutljivi za zunanje zaznave in se hitreje utrudijo. Avtomobilski radio jih sicer ne moti, prav tako pa jih tudi ne spodbuja k

še večji budnosti na cesti. In četrta skupina: teli ljudi zunajni dražljaji, torej tudi glasovi iz sprejemnika, ne le nič ne motijo, temveč le še krepijo njihovo pazljivost.

Strokovnjak ugotavlja, da glasba gladi in uravnava, zato je lahko z medicinskega stališča eden poglavitnih činiteljev prometne varnosti. Seveda je od vsakega posameznika odvisno, kakšno glasbo bo izbral, vsekakor pa se je treba izogibati neprekinjeni »glasbeni prhbi«, čeprav se zdi še tako prijetna.

PROUČEVALI BODO POTOPLJENA MESTA

Zvezni center za pomorske raziskave na Reki je začel usposabljanje potapljačev, ki bodo ob pomoči arheologov in nekaterih ustanov raziskovali morsko dno ob naših jadranskih obalah v delavnici centra že izdelujejo potrebno opremo.

Ob jadranski obali so številna rimska in grška mesta, ki jih je pred mnogimi stoletji zalilo morje, pa tudi precej potopljenih ladij, v katerih se obeta znanosti precej zanimivih najdb. Zvezni center za pomorske raziskave se bo ukvarjal predvsem s tem, hkrati pa bo pomagal jadrans-

skim biologom in geologom ter številnim gospodarskim panogam, ki so v svoji dejavnosti navezane na morje. Podružnice tega centra nameravajo ustanoviti v Splitu, Pulji, Dubrovniku in Zadru. Za potapljače se bodo usposabljali predvsem podvodni športniki ribiči, ki jih je na naši jadranski obali zdaj nad 2.000.

Tagore v esperantu

Za stoletnico rojstva indijskega pesnika, pripovednika in filozofa Rabindranata Tagora bodo ta mesec izdali na Švedskem zbirko njegovih zgodb. Prevedenih v esperanto neposredno iz bengalskega izvirnika.

**GLASILO
SOCIALISTIČNE
ZVEZE
DELOVNEGA
LJUDSTVA
SLOVENIJE**

DELO

Glavni urednik Janez Vipotnik Odgovorni urednik Ivan Šinkovec

LJUBLJANA, ponedeljek, 15. maja 1961 - Leto III., šte. 131

DUŠAN ŠVARA

Obletnica zmage

Na današnji dan so leta 1943 utihle zadnje strojne in topni, ki so imeli po vsej naši domovini štiri leta glavno besedo. Na današnji dan se je pred šestnajstimi leti uspešno končala trdopolna, toda veličastna epopeja borbenih partizanskih enot. "Nadžlovec" je odrgel orožje in dvignil roke. Stirlina lica, toda nadse pomembna borba v bila končana.

V zgodovini naših narodov to ni bil edini boj. Sleherni narod naše socialistične domovine je imel svojo zgodovino, ki je bila prežeta z neprestanimi boji in upori proti raznim zavojalcem od blizu in daleč. Vsem našim narodom pa je bilo skupno to, da so se v zgodovini vedno borili za svojo politično, kulturno, narodnostno, posebej pa še za ekonomsko svobodo. V naši zgodovini se ni nikoli primerilo, da bi dvignili orožje proti kateremu koli narodu zaradi našega pohlepa po tuji zemlji.

Ponosni smo na to dejstvo, in zato slehernemu lahko pogledamo v oči. Ravno zaradi tega je naša država v svetu med svobodoljubnimi narodi spoštovana in naša zunanja politika visoko cenjena. Prav zato naši narodi tudi lahko razumejo težnje zaslužnih ljudstev, njihovo borbo za osvoboditev izpod kolonialnega suženstva.

Ce danes v grobih obrisih analiziramo našo bližnjo preteklost, moramo priti do prepričljivega zaključka, da je bila oborožena vstaja in pot, katero smo izbrali, edina možna in pravilna. Samo na ta način smo se lahko izognili grozotnim posledicam iztrebljanja naših narodov.

Komunistična partija Jugoslavije, ki je že pred vojno angažirala vse svoje sile v boju proti izdajalski beograjski kliti in je neprestano opozarjala ljudstvo na nevarnost, je bila edina avtoritativna sila, ki se je lahko postavila na čelo osvobodilnega boja. Samo KPJ je imela organizacijske in moralne kvalifikacije da se postavi na čelo naših narodov in jih povelje v tem težkem času na pot oboroženega boja do končne zmage.

Ta borba pa ni imela samo narodnosvobodilni značaj, ker bi se široke ljudske množice gotovo ne hotele boriti za povratek stare Jugoslavije. Globoko v svojem bistvu je nosila obeležje socialne osvoboditve in razrednega boja.

Pri vsem tem zato nikakor ni bilo naključje, da so se poleg okupatorja in tesno ob njem pojavili domači izdajalci, ki so pod vodstvom Pavelica, Mihajlovića, Rupnika in tem enaki opravljali svoje hlapčevsko poslanstvo nasilja ter si z vsemi silami prizadevali, da bi onemogočili ljudstvu uveljavljanje njegovih pravic in njegove volje.

Cepprav je okupator kmalu po svojem prihodu začel z množičnim terorjem, o čemer zgovorno priča 9000 ustreljenih v Kragujevcu, 5000 v Kraljevu, na desetine tisocev umrlih in sežganih v taboriščih Nemčije in Italije, 260.000 izseljenih Slovencev, množična deportiranja in streljanja v domovini, vse to ni moglo zastaviti pohlepnosti starih oblastnikov, da se naprej skupaj z okupatorjem terorizirajo svoj narod in mu onemogočajo, da bi se še uspešneje postavil po robu tlačanju in terorju. Osnovno jim je bilo, da obdržijo svojo protiljudsko oblast, cepprav za ceno iztrebljanja stoštev.

Zmaga, katere šestnajsto obletnico danes slavimo, ni izvojevana niti sama po sebi, niti nam ni poklonjena. — 1.700.000 naših žrtev, ki so vgrajene v temelje naše socialistične domovine, so zadostni dokaz o strahotah trpljenja in nadčloveških naporih, ki so jih naši narodi doživeli v tej borbi.

Naši narodi in naša mlada pokolenja ne bodo nikoli pozabili žrtev Sutjeske, kjer so naše obkoljene enote s 5000 ranjenici in težkimi bolniki z nadčloveškimi napori prebijale sovražne obrobe, da bi rešile svoje tovariše. Vse te boje IV. in V. ofenzive so neprestano spremljali bolezen, izčrpanost, lakota in smrt. T — je zahtevalo izredno visoko politično zvestost in moralno, neskončno psihično vzdržljivost in trdno vero v zmago.

Tudi pri nas v Sloveniji smo preživljali v svojih borbah niz podobnih primerov, ki so zahtevali od slehernega partizana na celega človeka in borce. To so Roška ofenziva, borbe Stajerske grupe, pohod XIV. divizije na Stajersko novembrska ofenziva itd. itd.

Vsi ti uspešni in zmagoviti boji, ki so sicer terjali na tisoče mladih življenj, so imeli za posledico čedalje večji razmah narodnosvobodilnega gibanja. V trpljenju in smrti so se porajale nove enote, ki so se v težkih bojih kalile in hitro preraščale v močno vojsko. Ta armada golokrikih borcev na začetku, je kmalu prerasla v oboroženo silo, ki je ob zmagi štela 800.000 sodobno opremljenih mož. To nam je omogočilo, da smo že v prvi polovici 1944. leta začeli dokončno osvoboditi področja naše zaslužne domovine in 20. oktobra osvobodili Beograd.

NOV Slovenije je kot sestavni del Jugoslovanske armade imela v zaključnih operacijah v sestavi IV. armade zelo pomembno vlogo. IX. korpus je v borbah za Trst skupaj z ostalimi enotami IV. armade popolnoma izenačil sovražne enote tržaške obrambe in zmagoslavno vkorakoval v to mesto ter ga osvobodil. Enote VII. korpusa pa so bile dne 9. maja prisrčno pozdravljene v junaški Ljubljani.

Pomena naše borbe v okviru protihitlerjske koalicije pri zlomu fašizma ne more nihče podcenjevati. V štiriletnem boju smo uničili 447.000 sovražnih vojakov in jih 559.000 ujeli. Naša armada je zaplenila in uničila 4630 sovražnih topov, več kot 45.000 lahkih in težkih strojin, okoli 600.000 pušk, čez 20.000 motornih vozil, 7000 minometalcev, 311 letal, 930 tankov in ogromne količine ostalega vojaškega materiala.

Samo z bojem in z nepopustljivo sramo si priborili neodvisnost, postavili temelje novi socialistični družbeni ureditvi in končali fizični del revolucije. Topovi so sicer utihli, ni pa še končana borba za uresničevanje našega cilja — izgraditve socializma. Borbeno partizansko pesem je zamenjala pesem delovnih brigad na gradbiščih po vsej domovini.

V štiriletnih bojih za uničenje fašizma smo si pridobili moralne kvalifikacije in pravico, ki nam v povojnem času usmerja našo pravilno pot v miroljubni politiki in iskreni borbi za mir v svetu. Humani odnosi, simpatije in veliko prijateljstvo naših narodov do zaslužnih ljudstev v svetu izhajajo iz naših lastnih izkušenj, ki si jih je naše ljudstvo pridobilo v svojem trpljenju za izbojčevanje težko pridobljene svobode.

Prav zaradi tega lahko danes s ponosom slavimo Dan zmage, ker se upravičeno zavemo, da smo dali vse, kar je bilo v danih pogojih mogoče, za uničenje fašizma in da nam je prvič v zgodovini uspelo združiti narode Jugoslavije v svobodni in enakopravni državi.

Ob šesti obletnici Državne pogodbe

Dunaj, 14. maja. (Tanjug). Ob šesti obletnici podpisa avstrijske državne pogodbe po glasilo Zveze slovenskih organizacij na Koroskem "Slovenski vestnik", da Avstrija doslej še ni izpolnila obvez, ki jih je glede zaštite nacionalnih manjšin prejela pred šestimi leti. Kljub jasnim določilom 7. člena državne pogodbe koroski Slovenci še niso enakopravni. Položaj slovenskega šolstva je slab. Uredba o slovensčini, kot drugem uradnem jeziku na sodiščih in drugih ustanovah še ni izvedena in tudi dvojezičnih napisov v krajih, kjer živi slovensko prebivalstvo še niso postavili.

List citira poročilo pravne komisije Evropskega sveta, v katerem je rečeno, da avstrijske oblasti še niso izdale zakonih ukrepov v korist slovenske in hrvaške manjšine na Koroskem Stajerskem in Gradiškanskem, ki so predvideni v državni pogodbi.

Sestanek Naser-Husein že junija

Aman, 14. maja. (Reuter). V jordanjskih obveščevalnih krogih izjavljajo, da se bosta predsednik ZAR Naser in jordanjski kralj Husein sestala že prihodnji mesec.

LAOS

Danes začetek konference?

Laos bodo zastopale vse tri delegacije — Status »svetlovalcev« — Težave v zadnjem trenutku — Deklaracija Suvane Fume — »Prepoved vseh oporišč, nobenega vezanja na vojaške bloke« — Sihanuk v Ženevi

OD NAŠEGA STALNEGA DOPIŠNIKA

ZENEVA, 14. maja. (Po teleprinterju). Barometer je, kot na sončnih ulicah Ženeve, pokazal danes zjutraj lepo vreme: takoj po sestanku Gromiko-Home se je zvedelo, da sta britanski in sovjetski ministri našla kompromisno rešitev in da se bo konferenca končno začela.

Ta kompromisna rešitev sicer ni najsrečnejša. Toda takšna, kakršna je, vsaj omogoča začetek dela. Delegacije bi se naj že jutri sestale v Palači narodov in se takoj začele razgovarjati o splošnem položaju Laosa, o njegovi nevtiralnosti, o mednarodnih garancijah te nevtiralnosti itd. Oviru za začetek konference — vprašanje, kdo bo zastopal Laos — so odstranili med razgovori obeh zunanjih ministrov takole: ker drugih ni, naj na zasedanje pridejo vse tri laoske delegacije, toda ne kot enakopravne udeležence, temveč kot nekatere svetlovalke. Predstavnik gibanja Patet Lao bi naj povabila na konferenco LR Kitajske, predstavnik Bun Umov vlade Francija ali Velika Britanija, predstavnik vlade Suvane Fume pa Sovjetska zveza.

Ta sporazum seveda ni najboljši prav zaradi tega, ker so tisti, ki so najbolj zainteresirani, namreč Laozani, v neenakopravnem položaju. Toda po teh mučnih dneh neskončnih pogajanj in negotovosti je tudi tak kompromis dobrodošel, ker obeta, da bodo navsezadnje le krenili z mrtve točke.

Ko so bili vsi začetni razgovori zaključeni (Krišna Menon se je najprej sestel z Dienom Ruskom, potem Gromiko s Homeom, nato Home s Ruskom in nazadnje Menon z Gromikom), ko je torej kazalo, da so zadnje ovire odstranjene — so predstavniki proameriških upornikov v Laosu sporazum odklonili.

Spet je nastopila popolna negotovost.

Istočasno se je zvedelo, da so Kambodže, da na sestanku predstavnikov treh laoskih grupacij (zanj je dal iniciativo Norodom Sihanuk) niso dosegli nobene rešitve; medtem ko so v Ženevi krčevito iskali nekaj izhod, so v Pnom Penhu kmajda dosegli sporazum dnevnemu redu razgovorov.

Ni preostalo drugega, kot se vpliva na uporniške skupine. Kdo drugi bi naj to storil? Če ne Dean Rusk? Ameriški zunanji minister, ki sam niti ravno, z navdušenjem pristaja na sporazum obeh kopredsednikov konference, je bil edini, ki je lahko Bum Umov predstavnike »pozval k pameti«.

V tem trenutku, ko to poročamo, še ni jasno, kaj se bo zgodilo. Večina opazovalcev meni, da bodo poročila o razgovorih med britanskim in sovjetskim zunanjim ministrom objavili že noč. To bi pomenilo, da se bodo vrata na dvorano Palače narodov odprla petnajstim prisotnim delegacijam že jutri.

Toda na to poročilo še čakamo. Slobodan Glumac.

KOMEMORACIJA V MAUTHAUSENU

DUNAJ, 14. maja. (Tanjug). Predstavniki organizacij borcev odpora in združenj bivših političnih zapornikov iz petnajstih držav so se danes poklonili žrtvam koncentracijskega taborišča v Mauthausenu.

Komemorativni svečanosti je prisostvovala tudi delegacija Zveze borcev Jugoslavije, ki je položila vence na spomenik več kot 12.000 Jugoslovancev, ki so izgubili življenje v Mauthausenu, na centralni spomenik žrtev tega koncentracijskega taborišča ter na spomenike drugih narodov, ki so jih postavili pred vzhodom v zlo glasno taborišče smrti.

Od skupno 350.000 ljudi, ki so bili od leta 1938 do 1945 v Mauthausenu, jih je bilo ubitih okrog 120.000. Od 13.000 interniranih Jugoslovancev je doživelo osvoboditev taborišča samo 800.

Obisk v Zagrebu

Zagreb, 14. maja. (Tanjug). Minister za kulturo in znanost egiptške pokrajine ZAR Sarvata Okaša je s svojim spremstvom prispel danes iz Beograda v Zagreb.

Danilo Kekić potuje v Avstrijo

Beograd, 14. maja. (Tanjug). — Član Zveznega izvršnega sveta Danilo Kekić bo jutri odpotoval v Avstrijo, kjer se bo udeležil slovesne otvoritve razstave »Petnajst let avstrijske podržavljene industrije«.

Poleg tega bo Danilo Kekić med bivanjem v Avstriji obiskal še nekatera avstrijska podjetja. V Avstrijo odhaja na povabilo podpredsednika avstrijske vlade Pittermanna.

Combeja bodo prepele v Leopoldville

Leopoldville, 14. maja. (AFP). Iz Coquilhatville se je zvedelo, da bodo šefa secesionistične katanške vlade Moiza Combeja, ki je zaprt v Coquilhatvillu, kmalu prepeljali v Leopoldvillski zapor Makala, ki leži deset kilometrov od središča mesta. Combeja bodo prepeljali z ladjo in ne z letalom, ker se boje, da bi po letu kdo prisilil pilota da spremeni smer. Pričakujejo, da bo ladja s Combejem prispela v Leopoldvillsko pristanišče že jutri.

Stanleyville, 14. maja. (AP). — Legalna kongoska vlada v Stanleyville je objavila dekret o izgonu vseh belgijskih svetlovalcev iz dežele. Dekret se sklicuje na resolucijo Varnostnega sveta 21. febr. Na ozemlju, ki ga kontrolira legalna vlada, deluje več belgijskih strokovnjakov. Izgnali jih bodo takoj.

Hanoi, 14. maja. (TASS). Radijski postaja »Glas Laosa« je objavila deklaracijo predsednika laoske vlade Suvane Fume, v kateri so nakazane glavne smernice politike nevtiralne vlade. V deklaraciji je rečeno, da naj vse patriotske sile v deželi združijo napore v boju za miroljubno, nevtiralno in neodvisno laosko državo. Realizirati je treba šest nalog: prenehati s sovražnostmi; obnoviti koalicijsko vlado na osnovi sedanjih legalnih vlade in s sodelovanjem predstavnikov Patet Lao in drugih patriotskih sil; uvesti je treba demokracijo.

Istočasno se je zvedelo, da so Kambodže, da na sestanku predstavnikov treh laoskih grupacij (zanj je dal iniciativo Norodom Sihanuk) niso dosegli nobene rešitve; medtem ko so v Ženevi krčevito iskali nekaj izhod, so v Pnom Penhu kmajda dosegli sporazum dnevnemu redu razgovorov.

Ni preostalo drugega, kot se vpliva na uporniške skupine. Kdo drugi bi naj to storil? Če ne Dean Rusk? Ameriški zunanji minister, ki sam niti ravno, z navdušenjem pristaja na sporazum obeh kopredsednikov konference, je bil edini, ki je lahko Bum Umov predstavnike »pozval k pameti«.

V tem trenutku, ko to poročamo, še ni jasno, kaj se bo zgodilo. Večina opazovalcev meni, da bodo poročila o razgovorih med britanskim in sovjetskim zunanjim ministrom objavili že noč. To bi pomenilo, da se bodo vrata na dvorano Palače narodov odprla petnajstim prisotnim delegacijam že jutri.

Toda na to poročilo še čakamo. Slobodan Glumac.

Toda na to poročilo še čakamo. Slobodan Glumac.

Serija bombnih atentatov

Dva mrtva, večje število ranjenih — Posebni varnostni ukrepi

PARIZ, 14. maja. (AFP). Zaradi serije bombnih atentatov v zadnjih 24. urah so francoske oblasti podvzele v Parizu in Alžiru posebne varnostne ukrepe.

V Parizu so včeraj in danes eksplodirale štiri plastične bombe. Pri tem je bilo ranjenih šest oseb. Nastala je precejšnja materialna škoda.

Sinoči je neka tedaj še neznan oseba, ki pa so jo kasneje aretirali, vrgla bombo v pariško kavarno, ki jo navadno obiskujejo Alžirci. Dva Alžirci sta pri tem izgubila življenje.

Tudi v severnofrancoskem mestu Dancer je sinoči na stopnišču občinskega urada eksplodirala plastična bomba. Žrtev ni bilo, vendar pa je materialna škoda zelo velika.

Po pariških ulicah so posebno vozile okrepljene policijske patrulje in policisti na motornih kolesih. V nekaterih mestnih predelih so policijski uradniki ugotavljali identiteto meščanov.

V Alžiru je danes eksplodirala granata, pri čemer je bilo ranjenih devet francoskih vojakov. Plastične bombe so eksplodirale v ordinacijah dveh zdravnikov, ki sta znana po svojih liberalnih pogledih. V ulici Michelet je sinoči prišlo že do drugega atentata. V Constantinu so položili bombo pod avtomobil enega izmed voditeljev »alžirskega demokratskega gibanja«.

Varnostni ukrepi so posebno v Alžiriji zelo obsejni. Mnogi trulje in policisti na motornih kolesih. V nekaterih mestnih predelih so policijski uradniki ugotavljali identiteto meščanov.

V Alžiru je danes eksplodirala granata, pri čemer je bilo ranjenih devet francoskih vojakov. Plastične bombe so eksplodirale v ordinacijah dveh zdravnikov, ki sta znana po svojih liberalnih pogledih. V ulici Michelet je sinoči prišlo že do drugega atentata. V Constantinu so položili bombo pod avtomobil enega izmed voditeljev »alžirskega demokratskega gibanja«.

Varnostni ukrepi so posebno v Alžiriji zelo obsejni. Mnogi

Trudijo se, da bi se izognili terorju. Osnovno jim je bilo, da obdržijo svojo protiljudsko oblast, cepprav za ceno iztrebljanja stoštev.

Trudijo se, da bi se izognili terorju. Osnovno jim je bilo, da obdržijo svojo protiljudsko oblast, cepprav za ceno iztrebljanja stoštev.

Trudijo se, da bi se izognili terorju. Osnovno jim je bilo, da obdržijo svojo protiljudsko oblast, cepprav za ceno iztrebljanja stoštev.

Trudijo se, da bi se izognili terorju. Osnovno jim je bilo, da obdržijo svojo protiljudsko oblast, cepprav za ceno iztrebljanja stoštev.

Trudijo se, da bi se izognili terorju. Osnovno jim je bilo, da obdržijo svojo protiljudsko oblast, cepprav za ceno iztrebljanja stoštev.

Trudijo se, da bi se izognili terorju. Osnovno jim je bilo, da obdržijo svojo protiljudsko oblast, cepprav za ceno iztrebljanja stoštev.

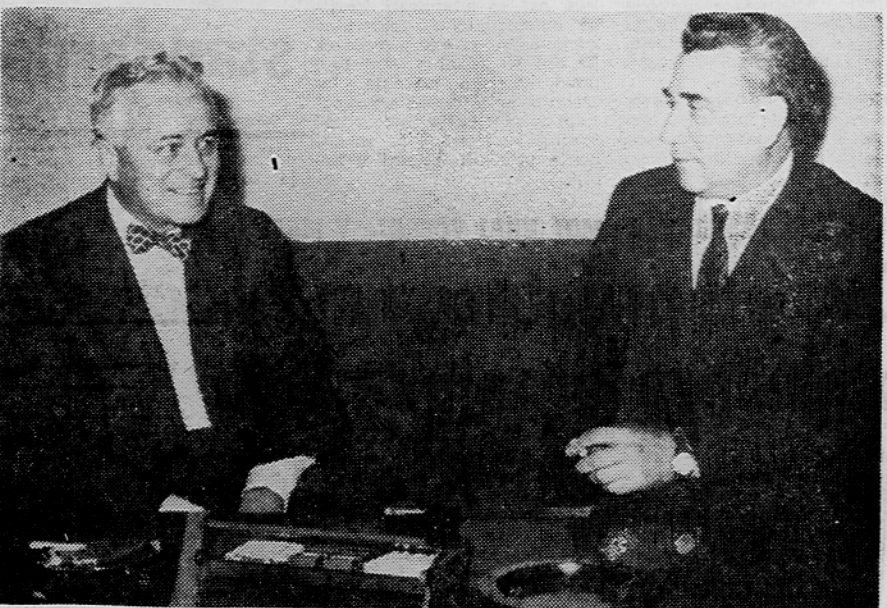
Trudijo se, da bi se izognili terorju. Osnovno jim je bilo, da obdržijo svojo protiljudsko oblast, cepprav za ceno iztrebljanja stoštev.

Avdo Humo v Maroku

Rabat, 14. maja. (Tanjug). Sinoči je pripotoval v Rabat član Zveznega izvršnega sveta Avdo Humo na uradni obisk. Povabil ga je maroški minister za nacionalno ekonomijo in finance. Avdo Humo je danes obiskal mednarodni veleposelnik v Casablanci in se udeležil sprejema, ki ga je zanj priredil veleposlanik Mustafa Vilović.

Kveder pri Nehruju

New Delhi, 14. maja. (Tanjug). Indijski premier Nehru je včeraj popoldne sprejel jugoslovanskega veleposlanika v Indiji Dušana Kvedra. Razgovorjal se je z njim o sestanku neopozvanih držav.

Podpredsednik Zveznega izvršnega sveta Aleksandar Ranković je v soboto sprejel generalnega direktorja mednarodne agencije za atomsko energijo Sterlinga Cola

Britanski admiral odpotoval

Beograd, 14. maja. (Tanjug). Danes je odpotoval iz Jugoslavije komandant britanskega sredozemskega ladjstva admiral sir Aleksander Bengley. Na zemunskem letališču se je poslovil od gosta komandanta jugoslovanske vojne mornarice admiral Mate Jerković.

Djuro Pucar v Banja Luki

Banja Luka, 14. maja. (Tanjug). Predsednik Ljudske skupščine Bosne in Hercegovine Djuro Pucar je danes obiskal Banjo Luko, kjer si je ogledal gradnjo spomenika padlim borcem bosenske krajine. Velikanski spomenik na Sehetulcih, delo kiparja Antuna Avgustinčiča, bo slovesno odkrit 27. julija, v okviru glavne proslave 20-letnice vstaje v Bosni in Hercegovini, ki bo prav v Banja Luki.

V spomin na kato strofo »Ljubljana«

Reka, 14. maja. (Tanjug). — Pomorščaki Jadranske linijske plovbe na Reki so se danes oddolžili spominu na katastrofo potniške ladje »Ljubljana«, s položitvijo venca v Bakarskem zalivu, kjer je pred šestnajstimi leti izgubilo življenje več članov posadke in potnikov. Bilo je to zgodaj zjutraj 14. maja 1945. leta. Takoj ko je iz bakarskega zaliva izplavila potniška ladja »Ljubljana«, je naletela na magnetno mino in se v treh minutah potopila, tako da je bilo reševanje ljudi močno oteženo. Nikoli niso natanko dognali števila žrtev.

VREMI

Stanje 14. maja: Medtem ko se na severni strani Alp zadržuje slabotna frontalna motnja, je začetek višinskega od zohoda orizekati nad naše kraje topli zrak.

Napoved za ponedeljek: Pretežno uho vreme — spremenljivo oblačnost. Temperature povišane med 4 in 8, v Primorju 12. Čer dan okoli 10 stopinj Celzija.